

Загальна інформація про проект USAID АгроІнвест

USAID АгроІнвест - це проект технічної допомоги, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Метою проекту є сприяння відновленню економічного піднесення в сільськогосподарському секторі України на основі розвитку конкурентоспроможного агробізнесу різних організаційно-правових форм та масштабів. Проект ставить за мету сприяти зміцненню експортного потенціалу України як учасниці глобальної ініціативи з забезпечення продовольчої безпеки. Проект також покликаний допомогти українським селянам краще розуміти та захищати свої права на землю і продумано розпоряджатися своєю власністю для зміцнення добробуту своїх сімей та України в цілому.

Проект USAID АгроІнвест працює в трьох напрямках:

1. Підтримка стабільного законодавчого середовища, що сприятиме розвитку ринкової економіки

Проект USAID АгроІнвест бере участь у розробці стратегії ринкових реформ, що відповідає вимогам СОР, і працює над реалізацією цієї стратегії спільно з урядом України і громадськими організаціями. Проект підтримує розвиток галузевих асоціацій, які сприятимуть реалізації ключових реформ, з тим щоб вони могли ефективно впливати на політику, а також здійснює програми підвищення правової обізнаності, щоб допомогти громадянам краще розуміти і захищати свої права на землю.

2. Стимулювання доступу аграріїв до фінансування

Проект USAID АгроІнвест допомагає малим і середнім виробникам (МСВ) отримати доступ до фінансових послуг. Він працює з фінансовими установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, техніки та обладнання, переробниками, трейдерами та іншими учасниками ланцюжка доданої вартості, підтримуючи розширення лінійки доступніших фінансових продуктів, що враховують потреби сільгосптоваровиробників.

3. Сприяння розвитку ринкової інфраструктури для МСВ

Проект USAID АгроІнвест сприяє зміцненню організацій виробників і кооперативів, а також створює й розвиває ефективні маркетингові канали для МСВ. Проект надає допомогу підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також розбудови ринку послуг й інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолоджену стані, сортування й пакування.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

Вісник Проекту USAID АгроІнвест

Вересень 2013 року

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

Вісник Проекту USAID АгроІнвест

Вересень 2013 року

Новини Проекту **4**

Робоча зустріч із питань розробки техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ	4
Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Миколаїв	4
Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Херсон	5
Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ	6
П'ятий Всеукраїнський ярмарок органічних продуктів, Київ	7
Прес-конференція «Земельна реформа без проблем!», Київ	8
Робоча зустріч щодо реалізації попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ	10
Прес-тур "Відродження сільської кредитної кооперації", Черкаська область	10
Колективна консультація для жителів смт Новопокровка Солонянського району Дніпропетровської області	11
Колективна консультація для жителів села Преображенка Томаківського району Дніпропетровської області	12
Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Житомир	13
Експозиція "ORGANIC SPACE - 2013", Київ	14
III Міжнародна конференція "Кредитування малого та середнього бізнесу", Київ	14
Тренінг для сільгоспвиробників - членів херсонських кредитних спілок - на тему «Особливості використання крапельного зрошення на високодохідних культурах Півдня», Херсонська область	15
Підсумкова зустріч зі студентами - учасниками Програми стажування в органах державної влади, Київ	16
Міжнародний симпозиум "Органічні продукти: обличчям до споживача", Київ	16
Засідання тендерного комітету щодо грантового конкурсу проектів розвитку організацій виробників, м.Київ	17
Радіопрограма «Моя земля - моє право»	17
Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Вінниця	18

Колективна консультація для надавачів первинних юридичних послуг у Нікопольському районі Дніпропетровської області	19
Колективна консультація для жителів села Дмитрівка Нікопольського району Дніпропетровської області	22
Круглий стіл на тему «Презентація та обговорення результатів виконання першого етапу робіт з проектування оптовороздрібного ринку сільськогосподарської продукції в смт. Зуя Білогорського району», АР Крим	22
Семинар "Актуальні проблеми використання земель сільськогосподарського призначення", Київ	23
Консультаційний захід із вивчення досвіду регулювання земельних відносин у Німеччині на тему: «Державне регулювання встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок і територій», Київ	23
Школа молодого дорадника «Шкільне дорадництво і кооперація» у селі Пилипівка Фастівського району, Київська область	24
Робоча зустріч з ключовими експертами з розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ	24
Громадське обговорення пропозицій щодо змін та доповнень до Податкового кодексу України, Київ	25
Колективна консультація для надавачів первинних юридичних послуг у Широківському районі, Дніпропетровська область	25
Колективна консультація для жителів села Олександрівка Широківського району Дніпропетровської області	26
Проведення робочих зустрічей з партнерами Проекту в Херсонській області	26
Перспективи орендного землекористування в АПК, Київ	27
VII Міжнародний інвестиційний форум «Таврійські горизонти», Херсонська область	27
Теле- і радіопроеграми з циклу «Моя земля - моє право»	27

Наступні події **28**

АгроІнвест у ЗМІ **34**

Робоча зустріч із питань розробки техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ

2 вересня 2013 року Проект USAID AgroInvest у рамках роботи із підтримки впровадження національного проекту «Зелені ринки» - створення мережі регіональних оптових продовольчих ринків та відповідного проекту Закону України, провів робочу зустріч із керівництвом

субконтрактера – ТОВ «НІРАС» та ключовими експертами з розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування зазначеного проекту.

Під час робочої зустрічі ключові експерти надали інформацію про хід виконання роботи, розглянули проблемні питання,

які виникли в ході розв'язання окремих завдань, та шляхи їх вирішення.

За результатами обговорення уточнено календарний план та накреслено основні заходи, спрямовані на забезпечення виконання наступних етапів робіт із дотриманням визначених субконтрактом строків.

Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Миколаїв

5 вересня 2013 року Ресурсний центр з прав на землю, створений асоціацією «Земельна спілка України» за сприяння Проекту USAID AgroInvest, провів спільно з Міністерством юстиції України навчальний семінар на тему: Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями».

Мета заходу - надати учасникам інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз'яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

З вітальним словом до учасників заходу звернувся Роман Возняк - перший заступник начальника Головного управління юстиції у Миколаївській області та Олена Кириличенко - начальник

Реєстраційної служби Головного управління юстиції у Миколаївській області.

Під час семінару розглядалися зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру; новий порядок державної реєстрації земельних ділянок; питання розпорядження землями комунальної власності після розмежування; особливості порядку реєстрації прав на нерухоме майно, запровадженого з 1 січня 2013 року.

З лекціями, присвяченими висвітленню цих надзвичайно актуальних тем, перед учасниками семінару виступили: Андрій Мартин - визнаний експерт із земельних відносин, учасник розробки багатьох нормативно-правових актів, член ради асоціації «Земельна спілка України», завідувач кафедри землевпорядного проектування Національного університету біоресурсів і природокористування України,

кандидат економічних наук; Андрій Кошиль - президент Земельної спілки України, член Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, Громадської ради при Державній службі України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, Громадської ради при Державному агентстві з інвестицій та управління національними проектами України; Станіслав Горбатович - експерт у сфері оцінки землі, член Спілки оцінювачів землі, екс-начальник Управління ринку та оцінки земель, розмежування земель державної та комунальної власності Державного комітету України із земельних ресурсів. У семінарі взяли участь представники головного й територіальних управлінь юстиції, реєстраційних служб Миколаївської області, органів місцевого самоврядування, державні та приватні нотаріуси.

Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Херсон

6 вересня 2013 року Ресурсний центр з прав на землю, створений асоціацією «Земельна спілка України» за сприяння Проекту USAID АгроІнвест, провів спільно з Міністерством юстиції України навчальний семінар на тему: «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями».

Мета заходу - надати учасникам інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз'яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

У семінарі взяли участь представники реєстраційної служби управління юстиції, державні нотаріуси, представники сільських, селищних та міських рад, а також районних адміністрацій областей - усього близько 200 осіб.

У ході семінару були висвітлені такі питання:

1. Зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру:

- новели Закону України «Про Державний земельний кадастр»;
- система органів, що ведуть Державний земельний кадастр;
- правовий статус державних кадастрових реєстраторів;

- функції державних кадастрових реєстраторів;
- відомості про земельні ділянки у Державному земельному кадастрі;
- забезпечення публічності Державного земельного кадастру;
- Публічна кадастрова карта України;
- порядок виправлення помилок у Державному земельному кадастрі України;
- порядок користування відомостями Державного земельного кадастру України.

2. Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок:

- особливості порядку державної реєстрації земельних ділянок, запровадженого з 1 січня 2013 року;
- документи, необхідні для державної реєстрації земельних ділянок;
- строки проведення державної реєстрації земельних ділянок;
- підстави для відмови у проведенні державної реєстрації земельних ділянок;
- порядок присвоєння кадастрового номера земельній ділянці.

3. Особливості порядку реєстрації прав на нерухоме майно, запровадженого з 1 січня 2013 року.

4. Розпорядження землями комунальної власності після розмежування:

- правові засади розмежування земель державної та комунальної власності;
- критерії розмежування земель державної та комунальної власності;
- порядок розпорядження землями державної та комунальної власності, запроваджений з 1 січня 2013 року;
- землі комунальної власності за межами населених пунктів;
- державна реєстрація права комунальної власності на земельні ділянки;
- формування земельних ділянок із земель запасу;
- землевпорядне забезпечення формування земельних ділянок комунальної власності;
- заміна наймодавця у договорах оренди земельних ділянок;
- розміщення оголошення про виникнення права комунальної власності;
- набуття земельних ділянок у комунальну власність.

Учасники семінару отримали вичерпні відповіді на питання та роз'яснення, їм були надані необхідні роздаткові матеріали на паперових та електронних носіях.

Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ

6 вересня 2013 року Проект USAID АгроІнвест провів чергове засідання Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань з метою обговорення завдань кредитної кооперації в контексті підтримки малих та середніх сільгосптоваровиробників.

Засідання проходило у форматі прес-конференції на тему: «Яким має бути законодавство про кредитну кооперацію в Україні, аби кредитні спілки змогли реалізувати свій потенціал щодо підтримки розвитку малого та середнього сільгосптоваровиробника?».

Доповідачі:

- Вікторія Волковська, президент Всеукраїнської асоціації кредитних спілок;
- Петро Козинець, президент Національної асоціації кредитних спілок України;
- Наталя Ільїна, фахівець з питань фінансування сільського господарства Проекту USAID АгроІнвест.

На засіданні обговорювалися такі питання:

- чим викликана необхідність осучаснення закону «Про кредитні спілки»;
- чому ініціатива з боку НБУ про перетворення на кооперативні банки кредитних спілок, які працюють із депозитними вкладками населення, викликала гострий спротив з боку кредитних спілок;
- які зміни нині пропонуються до закону «Про

кредитні спілки» і чи повною мірою вони задовольняють інтереси кредитних спілок;

- наскільки активно кредитні спілки фінансово підтримують діяльність дрібних та середніх сільгоспвиробників?

Учасники прес-конференції наголосили, що кредитні спілки можуть значною мірою розширити кредитування малих і середніх сільгоспвиробників за умови, якщо в новому законі, що регулюватиме їх діяльність, будуть передбачені положення, що уможливають кредитування спілками юридичних осіб, які представляють малий та середній бізнес. Це дасть їм можливість кредитувати не лише безпосередньо фермерів, але й фермерські господарства. Відповідно розшириться й база для кредитування, з'являться нові можливості й стимули для розвитку кредитних спілок.

П'ятий Всеукраїнський ярмарок органічних продуктів, Київ

7 вересня 2013 р. партнер Проекту USAID АгроІнвест - Федерація органічного руху України - провела П'ятий Всеукраїнський ярмарок органічних продуктів.

Співорганізаторами заходу виступили Всеукраїнська громадська організація «Жива планета», асоціація «Біолан Україна», Іллінецький державний аграрний коледж.

Ця важлива для всіх учасників українського органічного ринку подія стала можливою за підтримки Проекту USAID Агроінвест та інших донорів й учасників органічного руху України.

Гостей та експонентів Ярмарку привітали як організатори, так і почесні гості заходу: Надзвичайний і повноважний Посол Угорщини в Україні Михаль Баер, керівник Проекту USAID Агроінвест Ерік Блайх, заступник директора Департаменту землеробства Міністерства аграрної політики та продовольства Юрій Жарун, радник Міністра екології та природних ресурсів України, ректор Державної екологічної академії підви-

щення кваліфікації та управління Олександр Бондар.

Всі учасники урочистого відкриття ярмарку відзначили важливість розвитку органічного виробництва в контексті екологізації агропромислового комплексу та сталого розвитку держави загалом, а також окреслили позитивні тенденції його активізації в останні роки в Україні та світі, підтвердженням чого стало збільшення числа органічних виробників та, відповідно, рівня споживання, що позначилося, зокрема, і на кількості учасників П'ятого Всеукраїнського ярмарку органічних продуктів.

Більше тридцяти виробників, переробників сертифікованої органічної продукції з усієї України, імпортерів та торгівельних закладів під час проведення заходу пропонували увазі відвідувачів як власну, так і імпортовану в Україну органічну продукцію. Для гостей органічного ярмарку проводилися дегустації органічних продуктів, бажаючих заохочували заповнювати анкету, взявши в такий спосіб

участь у опитуванні й у завершальному розіграші наданих учасниками смачних та корисних органічних призів.

В цілому свято вдалося, і основна його мета - наближення безпосереднього виробника органічних продуктів до потенційного споживача - була досягнута. Залишилися задоволеними як виробники, що вийшли на нові зв'язки та контакти для збуту своєї продукції, так і споживачі, які в черговий раз пересвідчилися у високих стандартах сертифікованих органічних продуктів.

Прес-конференція «Земельна реформа без проблем!?!», Київ

9 вересня 2013 року партнер Проекту USAID AgroInvest - громадська організація «Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області» - провела прес-конференцію на тему "Земельна реформа без проблем?!".

Створення ринку землі в Україні є однією з глобальних змін, передбачуваних земельною реформою. Чи будуть ці зміни позитивними, залежить не тільки від багатьох чинників, а загалом - від держави та громадськості. При створенні ринку землі найбільш вразливою частиною населення можуть стати власники земельних паїв, а це переважно жителі сільської місцевості. Ось чому саме зараз, поки мораторію ще не знято, конче потрібен ефективний механізм системного вирішення об'єднаними силами громади та влади проблем, що виникають під час запровадження ринкових відносин у земельній сфері України.

Для громадськості цей механізм потрібен, щоб мінімізувати ризики порушення прав громадян, а для влади він має стати ефективним знаряддям для досягнення консенсусу між учасниками ринку землі, власне інструментом в запобіганні соціальних конфліктів.

Чому саме Дніпропетровщина виступила ініціатором пошуку та напрацювання такого механізму? По-перше, сільське господарство є однією з пріоритетних сфер розвитку регі-

ону в рамках розробленої стратегії. По-друге, область відома своїми різноманітними регіональними ініціативами з підвищення громадської активності. Зокрема, саме тут започатковано першу в Україні «Громадську платформу впровадження земельної реформи».

Платформу створено на початку 2012 року за методологією Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД). Відтоді Платформа стала майданчиком для конструктивного діалогу всіх зацікавлених сторін, активним учасником численних процесів реформування у сфері земельних відносин, які розгортаються на теренах Дніпропетровщини. Її основна мета - мінімізувати ризики від впровадження земельної реформи в області.

Виконавчий директор Громадської платформи Олена Васильєва розповіла про програми, які зараз реалізує Громадська платформа: це заходи з надання правової допомоги сільському населенню, власникам особистих селянських господарств та фермерам Дніпропетровщини, що реалізується за підтримки Проекту USAID AgroInvest, а також проект «Земельна реформа без проблем!?!», що реалізується за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Над розробкою механізму та інструментарію вирішення проблем, пов'язаних із впровадженням земельної реформи та скасуванням мораторію на

продаж земель сільського-сподарського призначення, працювали спільно громадськість, влада й експерти із земельних та юридичних питань.

У п'яти пілотних районах області (Петриківському, Криничанському, Криворізькому, Покровському та Дніпропетровському) вивчалися можливі проблеми в земельній сфері, були запропоновані механізми та інструменти для їх вирішення. В районах створювалися експертні групи. До їх складу увійшли представники громадських, правозахисних організацій, асоціацій фермерів, землевпорядники, представники Держземагентства та органів місцевого самоврядування. Робота експертних груп не тільки допомогла виявити проблеми, а й дозволила почати пошук шляхів їх вирішення на основі застосування запропонованих механізмів.

Перший заступник голови Дніпропетровської обласної ради Анатолій Адамський підкреслив, що органи влади і місцевого самоврядування надають проекту цілковиту підтримку та відзначають перспективність такої взаємодії. «По-перше, завдяки експертним групам ми можемо отримати перелік найбільш актуальних для населення проблем, що постають у ході реформування; по-друге - чітко розподілити ці проблеми за рівнями їх вирішення: регіональний, обласний, державний; по-третє - нам пропонується кілька варіантів вирішення проблем,

відпрацьованих експертами, завдяки чому легше знайти оптимальний шлях. Також гарячі лінії Громадської платформи та її консультативна діяльність в районах дають можливість зняти частину проблем ще до того, як люди звернуться з ними в органи влади.

Заступник директора ННЦ «Інститут аграрної економіки» Микола Пугачов, що брав участь у проекті як експерт, більш детально зупинився на методиці, що застосовувалася для аналізу проблем та пошуку шляхів їх вирішення: в ході проекту використовувалися матриці аналізу проблем та виявлення рівня шляхів їх вирішення. Він підкреслив, що існують інструменти, які допоможуть у кожному регіоні створити свою систему взаємодії через експертні групи, висловив надію, що приклад Дніпропетровської області стане у пригоді іншим областям України, а на завершення презентував відповідний практичний Посібник.

Водночас, відповідаючи на запитання, Микола Пугачов, відзначив, що наразі не береться прогнозувати наслідки від скасування мораторію на обіг земель сільгосппризначення, оскільки ще відсутня остаточна редакція відповідного законопроекту. Але і на сьогодні жителі сіл стикаються з великою кількістю проблем у земельній сфері - як побутових, так і таких, що можуть бути вирішені тільки на державному рівні. Одна з основних

проблем, на думку присутніх експертів, - юридична необізнаність пересічних громадян, найчастіше спричинена плутаниною в законодавстві. Експерт висловив жаль з приводу того, що процеси у земельній сфері сьогодні базуються на принципі: «Друзям - усе, ворогам - закон».

До такого розуміння причин проблемності реформ близька і думка юриста Громадської платформи Лариси Василенко. Вона наголосила, що юридична необізнаність простих людей просто вражає, і навела конкретні приклади зі своєї безпосередньої практики.

Так, 1 січня 2013 року відбулись кардинальні зміни у земельному законодавстві, і люди, які подавали документи на реєстрацію земельних ділянок раніше, не отримали відповідних документів. Уже готові технічні документи часто оголошувалися нечинними, хоча люди заплатили за їх виготовлення чималі кошти. Ця проблема на сьогодні вирішена лише частково. Ще одна проблема пов'язана з відсутністю чіткої системи інформування про те, які документи потрібно подавати - людям доводилось ходити багато разів, вистоювати черги від самого ранку тільки для того, щоб почути, що у них не вистачає якогось папірця. Весною почались проблеми із реєстрацією договорів оренди. Без такої реєстрації орендар не мав права приступити до обробки землі. Влітку постали нові про-

блеми - у деяких орендодавців завершується термін оренди паїв, і окремі фермери вдаються до шахрайських дій для того, щоб утримати за собою цю землю. Взагалі проблем дуже багато, і їх вирішити можливо тільки шляхом копіткої щоденної спільної роботи всіх сторін, задіяних у реформуванні землі. Пані Василенко підкреслила, що новостворені експертні групи зможуть взяти на себе частину виконання цієї роботи.

Наприкінці прес-конференції виконуючий обов'язки керівника управління ринку та оцінки земель Державного агентства земельних ресурсів України Юрій Микитенко зазначив, що на сьогодні ще законодавчо не забезпечено функціонування обігу земель сільгосппризначення. Саме виходячи з цього, Держземагенством розроблено законопроект «Про обіг земель сільгосппризначення», але його запровадження на початковому етапі, очевидно, призведе до певних проблем, вирішувати які доведеться державі, яка на цьому етапі бере на себе роль консолідатора. Виконавчий директор Громадської платформи Олена Васильєва висловила впевненість, що набутий в області досвід, викладений у Посібнику, стане у пригоді іншим регіонам України, бо він допомагає у налагодженні конструктивного діалогу громадян та влади, необхідного для вирішення цих проблем.

Робоча зустріч щодо реалізації 2-го етапу попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ

9 вересня 2013 року за підтримки Проекту АгроІнвест було завершено виконання Етапу 2 розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки» - створення мережі регіона-

льних оптових продовольчих ринків», у рамках якого зроблено «Загальний аналіз чинного законодавства, політичних, соціальних, економічних та стратегічних передумов» і підготовлено:

- Концепцію маркетингу

та план залучення потенційних учасників;

- План залучення потенційних учасників зі створення та експлуатації мережі зелених ринків.
- План реалізації проекту «Зелені ринки».

Прес-тур "Відродження сільської кредитної кооперації", Черкаська область

10 вересня 2013 року Проектом USAID АгроІнвест спільно з Українським освітнім центром реформ у рамках інформаційно-просвітницької кампанії з питань права власності на землю «Моя земля - моє право» було організовано прес-тур на

тему «Відродження сільської кредитної кооперації».

Метою прес-туру було ознайомлення журналістів

із роботою кредитної спілки «Кредит-Союз», — партнера Проекту USAID АгроІнвест, її фінансовими послугами і співпрацею з малими та середніми

сільгосптоваровиробниками.

Візит на Черкащину розпочався з прес-конференції у селищі Городище, на якій експерти поінформували журналістів про діяльність кредитних спілок, розвиток кредитної кооперації на селі та зміни у законодавстві щодо кредитних спілок. Учасники заходу відвідали фермерські господарства, які отримували кредити від кредитної спілки «Кредит-Союз», та змогли оцінити результати такої співпраці.

Колективна консультація для жителів смт. Новопокровка Солонянського району Дніпропетровської області

10 вересня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" - провела зустріч жителів селища Новопокровка Солонянського району Дніпропетровської області з юристом-експертом Ольгою Шевчук.

У зустрічі взяли участь жителі селища Новопокровка - власники особистих селянських та фермерських господарств. Мета заходу: надання первинної юридичної допомоги у сфері земельних відносин та підвищення обізнаності сільських жителів - власників особистих селянських і фермерських господарств - з чинним законодавством України з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та із проблематикою захисту прав на землю.

На зустрічі обговорювалися такі питання:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Додатково із жителями сіл розглядалися такі питання:

- врегулювання земельного спору між сусідами;
- процедура, за якою можна долучити до Переліку таких, які мають право на земельну частку (пай) розпайованого у 19-93 році КСП, осіб, після смерті яких виявилось, що вони до цього списку не були внесені, хоч мали на це право;
- чи потрібно на даний час проводити реєстрацію права власності на пай за новою процедурою, якщо вже є акт на землю і пай передано в оренду;
- як отримати в селі земельну ділянку, на якій розташовано безгосподарний будинок.

Усім учасникам групових консультацій та керівникам сільських рад були роздані матеріали з питань земельних праводносин, підготовлені Ресурсним центром Земельної спілки України, - плакати, практичні посібники та брошури.

Колективна консультація для жителів села Преображенка Томаківського району Дніпропетровської області

10 вересня 2013 року партнер Проекту USAID AgroInvest - громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" - провела зустріч жителів села Преображенка Томаківського району Дніпропетровської області з юристом-експертом Ольгою Шевчук.

У зустрічі взяли участь жителі села Преображенка - власники особистих селянських та фермерських господарств.

У ході консультації були висвітлені питання про зміни земельного законодавства України в поточному році та розглянуті загальні питання:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових

прав на земельні ділянки;

- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Також жителями села піднімалися такі проблемні питання, як:

- надто велика вартість виготовлення технічної документації при оформленні документів для набуття права власності на земельну ділянку;
- врегулювання відносин між орендодавцем земельних паїв та орендарем (фермерським господарством, сільськогосподарським підприємством);
- орендарі без будь-яких підстав відмовляють у підвищенні орендної

плати;

- деякі орендарі, укладаючи договір оренди, одночасно не проводили його державну реєстрацію, а відтермінували здійснення цієї процедури на два роки, хоча земельною ділянкою користувалися з моменту підписання договору. Коли закінчувався термін дії договору оренди, вони відмовлялися повертати земельну ділянку власникові, мотивуючи це тим, що реєстрація договору відбулася на два роки пізніше від його укладання, а отже, дата його припинення нібито автоматично відкладається на два роки.

Усім учасникам групових консультацій та керівникам сільських рад були роздані матеріали з питань земельних правовідносин, підготовлені

Ресурсним центром Земельної спілки України, - плакати, практичні посібники та брошури.

Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Житомир

10 вересня 2013 року Ресурсний центр з прав на землю, створений асоціацією «Земельна спілка України» за сприяння Проекту USAID AgroInvest, провів у м. Житомир спільно з Міністерством юстиції України навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями».

Захід відбувся в приміщенні Житомирського коледжу кооперативного бізнесу і права. Участь у семінарі взяли представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Житомирщини, Держземагентства, Головного та територіальних управлінь юстиції, реєстраційних служб області, а також нотаріуси регіону.

Відкрила семінарське заняття в.о. начальника Головного управління юстиції у Житомирській області Любов Ткаченко. У своєму вітальному слові вона підкреслила, що реформування земельних відносин — процес складний і тривалий. Однак протягом останніх двох років у цій сфері відбулися кардинальні зміни. Уже з 1 січня поточного року в Україні почала діяти нова система реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтя-

жень, яка багато чим істотно відрізняється від порядку, що діяв раніше. Тож, як показала практика, застосування нового порядку державної реєстрації речових прав на земельні ділянки протягом останніх восьми місяців, спростило усі процедури і значно полегшило життя орендарів та власників.

Під час семінару розглядалися й обговорювалися зміни у земельному законодавстві України, а саме: правовий статус та функції державних кадастрових реєстраторів; відомості про земельні ділянки, зібрані у Державному земельному кадастрі (ДЗК), та порядок користування ними; забезпечення публічності ДЗК; новий порядок державної реєстрації земельних ділянок (документи, необхідні для державної реєстрації земельних ділянок, строки її проведення, порядок присвоєння кадастрового номера земельній ділянці); розпорядження землями комунальної власності після їх розмежування. Учасники семінару поділилися власними практичними набутками, розповіли про проблеми, що виникають у

процесі практичного застосування земельного законодавства, отримали на свої запитання ґрунтовні, вичерпні відповіді фахівців.

Експозиція "ORGANIC SPACE - 2013", Київ

10-12 вересня 2013 року, в рамках провідних в Україні Міжнародних спеціалізованих виставок у сфері об'єднання та технологій для харчової та переробної промисловості «INPRODMASH & UPAKOV-

КА'2013», Федерація орга-

нічного руху України за підтримки Проекту USAID АгроІнвест та компанії «Акко Інтернешнл» організувала експозицію «ORGANIC SPACE - 2013», яка продемонструвала досягнення українських виробників органічної продукції.

Цей захід був складовою частиною Всеукраїнської акції «Органічний тиждень» (www.organicweek.in

.ua). Відвідувачам виставки було представлено цілу низку різноманітних продуктів харчування, вироблених згідно з органічними стандартами, а також надано рекламну та друковану продукцію від органічних виробників, що послужить справі налагодження подальших контактів з майбутніми закупівельниками та іншими зацікавленими особами.

III Міжнародна конференція "Кредитування малого та середнього бізнесу", Київ

10 вересня 2013 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у роботі III Міжнародної конференції "Кредитування малого та середнього бізнесу". Метою щорічного заходу було обговорення актуальних проблем малого та середнього бізнесу в Україні та країнах СНД, а також питань, що стосуються кредитування, підвищення дохідності фінансових установ, успішної співпра-

ці з клієнтами, а також запровадження нових технологій, необхідних для підвищення ефективності роботи учасників ринку.

Цьогорічний формат конференції передбачав роботу у фокус-групах, що стали вдалим майданчиком для обміну досвідом та обговорення актуальних питань. Керівник напряду «Розвиток фінансування малих і середніх виробників» Проекту

USAID АгроІнвест Наталія Ліщитович презентувала учасникам конференції результати діяльності Проекту в цій галузі, розкрила потенціал розвитку ринку кредитування та можливості, які відкриває співпраця Проекту з фінансовими установами в плані спільної розробки кредитних продуктів для малих та середніх товаровиробників.

Робоча зустріч із розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», м.Київ

10 вересня 2013 року Проект USAID АгроІнвест організував чергове засідання робочої групи з ключовими експертами, які беруть участь у розробці попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки» - створення мережі регіональних оптових про-

довольчих ринків» та відповідного проекту Закону України, які розробляються в рамках Субконтракту з Проектом.

Під час робочої зустрічі учасники обговорили хід підготовки обґрунтування, очікувані результати, проблемні питання, які виникають у ході виконання

окремих завдань, та шляхи їх вирішення.

За результатами обговорення погоджено формат та перелік основних результатів виконання Етапу 3 розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки».

Тренінг для сільгоспвиробників - членів херсонських кредитних спілок - на тему «Особливості використання крапельного зрошення на високодохідних культурах Півдня», Херсонська область

За організаційної та фінансової підтримки Проєкту USAID АгроІнвест 11 вересня 2013 року відбувся тренінг "Особливості використання крапельного зрошення на високодохідних культурах Півдня".

Агротехнологічним партнером Проєкту в проведенні тренінгу стала компанія «Агроаналіз», що спеціалізується на адаптації передових агротехнологій до умов Півдня України та їх подальшому поширенні серед сільгоспвиробників.

Серед учасників більшість склали керівники та представники партнерських кредитних спілок і фінансових компаній з Південного регіону, а також їхні клієнти - сільгоспвиробники.

Основним спікером тренінгу виступив Вадим Дудка, керівник компанії «Агроаналіз», який детально описав усі елементи успішного вирощування кукурудзи та інших польових культур на крапельному зрошенні, що є інноваційною для України технологією. Особливо він зупинився на важливості для інвестора / кредитора зниження ризиків шляхом онлайн - контролю стану сільськогосподарських культур у господарствах позичальників. Сучасні технології досить складні, а

тому часто нові проєкти завершуються невдало через недостатність знань або навіть нехтування окремими елементами технології. Тому дуже важливо при реалізації сільгоспвиробниками нових бізнес-проєктів залучати до технологічного супроводу вузькоспеціалізованих професіоналів відповідної галузі.

На тренінгу виступили також Дмитро Коршун та Ігор Бойко, які розповіли про складові системи зрошення, схеми захисту рослин і надали характеристики гібридів кукурудзи, рекомендованих для проєктів виробництва на крапельному зрошенні.

Великий інтерес виявили учасники тренінгу до тематики виїзної сесії, яка проходила на полях компанії «Агроаналіз». Урожайність експериментальних посівів кукурудзи (до слова, висота рослин сягає 3 м) передбачається 16-17 т/га, а для окремих пізніх гібридів - до 20 т/га. При цьому слід зауважити, що звичайна врожайність кукурудзи на дощуванні рідко перевищує 10-12 т/га.

Зміст тренінгу, за відгуками учасників, дуже їх

зацікавив, адже інвестування в перспективні бізнес-проєкти має збільшити доходи як сільгоспвиробників, так і фінансистів, до того ж із меншими ризиками.

Тренінг проводився у рамках спільної програми Проєкту USAID АгроІнвест і кредитних спілок «Громада», «Єдність» та «Народна довіра», що має на меті стимулювати довгостроковий розвиток малих і середніх сільгоспвиробників - членів спілок. Одним із напрямів цієї програми є фінансування з боку кредитної спілки, покликане допомогти її членам запроваджувати інтенсивні технології.

Підсумкова зустріч зі студентами - учасниками Програми стажування в органах державної влади, Київ

11 вересня 2013 року до офісу Проекту USAID АгроІнвест завітали учасники Програми стажування в органах державної влади, яких Проект підтримував своїми стипендіями з тим, щоб поділитися досвідом, здобутим за час участі в Програмі.

Програма стажування активно підтримується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та щорічно на конкурсній основі залучає найкращих студентів, переважно випускників вузів, майбутніх фахівців з права, політології, економіки, до проходження практики у комітетах Верховної Ради та органах виконавчої влади.

Проект USAID АгроІнвест долучився до Програми стажування, підтримавши трьох студентів-правників у їхньому прагненні набувати досвіду роботи в державних органах. Так, завдяки стипендіям Проекту USAID АгроІнвест Андрій Гнідець зі Львова, Олеся Маркова з Рівного та Олена Хоменко з Одеси мали нагоду протягом року стажуватися в Комітеті Верховної Ради з питань аграрної політики та земельних відносин і в Міністерстві аграрної політики та продовольства України.

На підсумковій зустрічі, що відбулася 11 вересня, стажери поділилися здо-

бутими знаннями та навичками і подякували Проекту за підтримку. Вони підкреслили значення їх участі у Програмі для подальшого професійного зростання. Про те, що стажери АгроІнвесту показали себе добре підготовленими і здібними фахівцями, свідчить той факт, що двом із них було запропоновано залишитися працювати на місці проходження стажування.

Проект USAID АгроІнвест щиро вітає учасників Програми стажування, бажає їм натхнення, наполегливості в праці, успіхів у подальшому професійному зростанні та розвитку власної особистості!

Міжнародний симпозіум "Органічні продукти: обличчям до споживача", Київ

11 вересня 2013 року в Міжнародному виставковому центрі (м. Київ), відбувся черговий захід Органічного тижня в Україні - Міжнародний симпозіум "Органічні продукти: обличчям до споживача". Він був організований Федерацією органічного руху України та компанією "Акко Інтернешнл" у рамках Міжнародної спеціалізованої експозиції «ORGANIC SPACE» (за підтримки Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також Проекту USAID АгроІнвест).

Основною метою проведення міжнародного симпозіуму був обмін досві-

дом у сфері «органік». Учасники симпозіуму поділилися своїм баченням перспектив цього сектору з урахуванням світових тенденцій і специфіки ведення органічного господарювання.

Програма заходу, в роботі якого взяли участь понад 60 фахівців, включала виступи провідних експертів України, Молдови та Росії. Представник Мінагрополітики Анатолій Рудюк акцентував увагу присутніх на законодавчих ініціативах уряду в органічній сфері. Російські фахівці, у свою чергу, визнали, що Україна як за рівнем сертифікованого органічного виробництва, так і за пока-

зниками промоції органічних продуктів на внутрішньому ринку випереджає Росію на кілька років. Представник Молдови Віорел Герчу детально охарактеризував можливості розвитку органічного сектору в Молдові, включаючи питання законодавства, фінансової підтримки органічних фермерів та розвитку ринків збуту органічної продукції в своїй країні.

Учасники Міжнародного симпозіуму "Органічні продукти: обличчям до споживача" відзначали важливість проведення Органічного тижня в Україні і доцільність реалізації цієї корисної ініціативи в наступні роки.

Засідання тендерного комітету щодо грантового конкурсу проектів розвитку організацій виробників, Київ

12 вересня 2013 року Проект USAID AgroInvest провів Засідання тендерного комітету з розгляду пропозицій організацій виробників у рамках четвертого грантового конкурсу проектів розвитку організацій виробників.

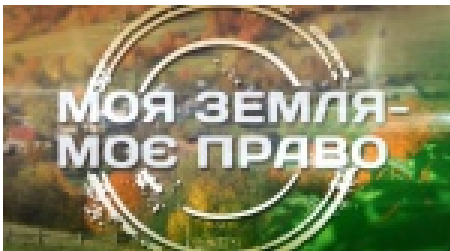
За результатами конкурсу відібрано сім проектів розвитку сільськогоспо-

дарських обслуговуючих кооперативів з огляду на підвищення їх спроможності щодо надання послуг своїм членам у таких сферах: передпродажна підготовка та зберігання овочевої продукції; покращення якості зберігання та збуту картоплі; зберігання фруктів; заморожування ягід; переробка насіння льону на

екологічну олію; фасування та передпродажна підготовка продукції бджільництва.

Переможцями конкурсу стали сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи з АР Крим (3) і таких областей: Рівненської (1), Івано-Франківської (1), Херсонської (1) та Чернігівської (1).

Радіопрограма «Моя земля - моє право»

16 вересня 2013 року на радіо «Ера» вийшов в ефір черговий випуск радіопрограми «Моя земля - моє право», підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest.

Тема випуску: «Яким має бути законодавство про кредитні спілки України».

Реформування ринку кредитної кооперації включене в Національний план дій на 2013 рік.

Аби розпочати процес реформ, були розроблені два законопроекти, які передбачають низку змін до закону «Про кредитні спілки». Один із законопроектів, підготовлений Національним Банком України, пропонує заборонити кредитним спілкам працювати з депозитами фізичних осіб, а перед тими, що схочуть і надалі залучати такі депозити, постає завдання - перетворитися на кооперативні банки. В цьому разі регулятор зможе контролювати їхню діяльність і підтримувати ліквідність.

У Національному банку вважають, що в такий спосіб заощадження вкладників будуть убезпечені від ризиків на тлі

загострення економічної кризи. Аграрні експерти та асоціації кредитних спілок позиції НБУ не поділяють. Проведений ними аналіз ринку виявив, що ті спілки, які з різних обставин не отримали ліцензії на право залучати депозити, були змушені протягом останніх трьох років суттєво скоротити обсяг кредитування.

Тож постає питання, яким має бути законодавство про кредитну кооперацію в Україні, аби кредитні спілки змогли реалізувати свій потенціал у сфері підтримки розвитку особистих селянських господарств та малого і середнього сільгоспвиробника?

Про це йшлося в програмі [«Моя земля - моє право»](#).

Навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями», Вінниця

16 вересня 2013 року Ресурсний центр з прав на землю, створений асоціацією «Земельна спілка України» за сприяння Проекту USAID AgroInvest, провів у м. Вінниці спільно з Міністерством юстиції України навчальний семінар «Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями».

Мета заходу - надати учасникам семінару інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз'яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

У семінарі взяли участь представники реєстраційної служби управління юстиції, державні нотаріуси, представники сіль-

ських, селищних та міських рад, а також районних адміністрацій області (297 осіб).

На семінарі були розглянуті такі питання:

1. Зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру:

- новели Закону України «Про Державний земельний кадастр»;
- система органів, що ведуть Державний земельний кадастр;
- правовий статус державних кадастрових реєстраторів;
- функції державних кадастрових реєстраторів;
- відомості про земельні ділянки у Державному земельному кадастрі;
- забезпечення публічності Державного земельного кадастру;
- Публічна кадастрова карта України;
- порядок виправлення помилок у Державному земельному кадастрі України;
- порядок користування відомостями Державного земельного кадастру України.

2. Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок:

- особливості порядку державної реєстрації земельних ділянок, запровадженого з 1 січня 2013 року;

- необхідні документи для державної реєстрації земельних ділянок;

- строки проведення державної реєстрації земельних ділянок;

- підстави для відмови у проведенні державної реєстрації земельних ділянок;

- порядок присвоєння кадастрового номера земельній ділянці.

3. Розпорядження землями комунальної власності після розмежування:

- правові засади розмежування земель державної та комунальної власності;

- критерії розмежування земель державної та комунальної власності;

- порядок розпорядження землями державної та комунальної власності, запроваджений з 1 січня 2013 року;

- землі комунальної власності за межами населених пунктів;

- державна реєстрація права комунальної власності на земельні ділянки;

- формування земельних ділянок із земель запасу;

- землевпорядне забезпечення формування земельних ділянок комунальної власності.

4. Особливості порядку реєстрації прав на нерухоме майно, запровадженого з 1 січня 2013 року.

Андрій Кошиль, президент Земельної спілки України, зазначив, що до земельного кадастру необхідно звертатися, якщо немає кадастрового номера чи документа на земельну ділянку. Тобто земельний кадастр займається обліком земельних ділянок незалежно від того, хто ними володіє. А потім уже настає черга державної реєстраційної служби, яка визначає права: хто володіє, якими є

обтяження чи обмеження на ці права.

У зв'язку зі зміною в оформленні права власності на землю виникло чимало питань. І не лише у працівників служб, які безпосередньо займаються реєстрацією, а й у дотичних до процесу оформлення структур.

Сергій Бевзенко, начальник реєстраційної служби Головного управління юстиції у Вінницькій області, розповів, що бажаних зареєструвати своє право багато, та, на жаль, повноваження і кількість працівників не дають змогу

працювати так якісно, як хотілося б. І саме цим визначається позитивний результат цього семінару, який дав відповіді на багато запитань.

Така роз'яснювальна робота покликана зменшити час процедури реєстрації і тим самим покращити ефективність обох служб.

У найближчому майбутньому запровадження Єдиного державного реєстру дозволить спростити процедуру реєстрації земельних ділянок та зробити доступ до цієї інформації максимально прозорим.

Колективна консультація для надавачів первинних юридичних послуг у Нікопольському районі Дніпропетровської області

18 вересня 2013 року кількість учасників - 30 партнер Проекту USAID осіб.

Агроінвест - громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" - провела колективну консультацію для надавачів первинних юридичних послуг у Нікопольському районі Дніпропетровської області.

Захід був проведений для сільських голів, секретарів та землевпорядників смт. Червоногригорівка та сіл Дмитрівка, Кірове, Веселе, Лошкарівка, Менжинське, Новоіванівка, Новософіївка, Павлопілья, Першотравневе, Південне, Покровське, Придніпровське, Чкалове, Шевченкове та Шолохове - загальна

рації прав на землю та роз'яснення практичних питань захисту прав на землю для сільського населення.

У проведенні групової консультації взяли участь юрист Проекту Лариса Василенко, керівник Проекту Олена Васильєва, студентка Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ Аліна Приймак та аспірантка Мічиганського університету США Дебора Джонс. Мета проведення групової консультації надавачам первинних юридичних послуг - надання інформації про зміни в земельному законодавстві, запроваджені з 2013 р., нововведення з питань реєст-

рації прав на землю та роз'яснення практичних питань захисту прав на землю для сільського населення.

На груповій консультації в цьому районі були присутні представники районних відділів Держземагентства та Реєстраційної служби, що забезпечило можливість комплексного інформування присутніх. У ході надання консультацій було висвітлено такі питання:

1. Формування та реєстрація земельної ділянки як об'єкта права;
2. Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
3. Нормативно-правова база орендних земельних відносин;

4. Вирішення спорів з питань земельних відносин (дискусія у формі питання-відповідь). Додатково розглядалися такі питання:

- Чи існує на сьогодні можливість надати земельну ділянку під розміщення малих архітектурних форм та в який спосіб можна привести право користування землею, на якій уже розміщені МАФи, у відповідність до чинного законодавства?
- Громадянин у максимальних розмірах скористався правом на безоплатну приватизацію земельної ділянки для будівництва житлового будинку, наприклад у 2005 році. Після цього за договором купівлі-продажу у 2006 році придбав будинок. Яким чином він може на сьогоднішній момент узаконити використання земельної ділянки під придбаним будинком?
- На яких правових підставах сільська рада може укладати

договори оренди на земельні ділянки з орендарями комунального майна за межами населеного пункту.

- Хто має бути замовником проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки за рахунок земель державної власності (будівлі комунальної власності) за межами населеного пункту у разі відсутності державної реєстрації права власності держави, територіальної громади на відповідну земельну ділянку - особа, зацікавлена в отриманні земельної ділянки у власність чи користування, або орган державної влади, орган місцевого самоврядування, які уповноважені розпоряджатися землею?
- Чому для надання дозволу на розробку проекту землеустрою на земельні ділянки для ведення ОСГ людей направляють в обласне Держземагентство, тоді як згідно із Земельним Кодексом землями за межами населеного пункту розпоряджаються районні органи державної влади.
- Раніше реєстрація договорів оренди земельних ділянок у разі, якщо строк дії договору не закінчився, проводилася сільською радою. Зараз грошова оцінка змінилася, то як вирішува-

ти питання повної сплати коштів по договорах згідно з новою грошовою оцінкою землі?

- Яким чином здійснюється встановлення чи зміна меж населеного пункту (згідно з Ф-6ЗЕМ), як привести у відповідність фактичну площу населеного пункту з площею у Ф-6ЗЕМ? Чи можна встановлювати межі населених пунктів без генплану?
- Порядок отримання земельної ділянки (городу) в населеному пункті, якщо дана земельна ділянка занедбана, а власник її перебуває за межами країни?
- Чи можна використовувати земельну ділянку, відведену для ведення особистого селянського господарства, під сад, виноградник?
- Які дії в рамках чинного законодавства можна здійснювати сільській раді над земельною ділянкою, розташованою в межах населеного пункту, яка належить до земель комунальної власності і була надана для обслуговування житлового будинку, якщо після смерті власників будинку вона не була переоформлена і має статус безгосподарної.
- Які умови оформлення договорів оренди на невитребувані земельні частки (паї).

- Як правильно оформити додаткову угоду за умови чинного договору з юридичними та фізичними особами, враховуючи нову нормативно-грошову оцінку землі.
  - Спосіб надання в користування земельних ділянок під залишеними присадибними будівлями.
  - Як розпочати розроблення містобудівної документації села за новими сучасними технологіями, а саме на підставі зонінгу і детальних планів територій, і чи можливо це зробити без виготовлення генерального плану населеного пункту?
  - Чи необхідно для виготовлення генерального плану населеного пункту замовляти проект формування території сільської ради і якими є передбачені для юридичних та фізичних осіб наслідки невчасного виготовлення генерального плану населеного пункту?
  - Які завдання та роль землевпорядника сільської ради при впровадженні земельної реформи і чи передбачається уніфікація землевпорядних послуг на рівні сільської ради?
  - Порядок оформлення державними установами права власності на земельні ділянки, на яких розташоване майно комунальної власності.
  - Порядок розмежування та проведення інвентаризації земель у межах та за межами населених пунктів.
  - Порядок оформлення землевпорядної документації під пам'ятками археології та пам'ятками Великої Вітчизняної війни (послідовність, а також до чьєї компетенції належить прийняття рішень про оформлення землевпорядної документації, а згодом - визначення балансоутримувача).
  - Механізм надання в користування земель сільськогосподарського призначення в межах населеного пункту.
  - Механізм надання в користування земельних ділянок під залишеними будівлями без оформлення технічної документації.
  - Якими нормативними актами контролюється виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 р. № 1185 «Про внесення змін до Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів».
- Крім того, присутні підняли деякі проблемні питання, що виникають у земельній сфері та потребують негайного вирішення на законодавчому рівні:
- відсутність налагодженого обміну інформацією між територіальним підрозділом Держземагентством та місцевою реєстраційною службою. Наслідком цього є вимога надати витяг з Державного земельного кадастру при внесенні до Реєстру прав на нерухоме майно інформації про право певної особи на земельну ділянку попри те, що законодавство не вимагає його подання;
  - протиріччя у трактуванні положень ЗУ «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» щодо використання нерозподілених (невитребуваних) земельних ділянок. Згідно зі ст. 13 цього закону, рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради чи районної державної адміністрації вони можуть бути надані в оренду. Цю думку не поділяють органи прокуратури та суди. Неможливість надавання таких земель в оренду призводить до того, що велика кількість нерозподілених (невитребуваних) земельних ділянок не використовується за цільовим призначенням.
- Достатня поінформованість учасників групової консультації в зазначених питаннях, у свою чергу, дасть їм змогу надавати сільським жителям кваліфіковані консультації та сприяти їм у вирішенні земельних питань і захисті власних земельних прав.

Колективна консультація для жителів села Дмитрівка Нікопольського району Дніпропетровської області

18 вересня 2013 року громадська організація «Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області» в рамках реалізації проекту USAID Агроінвест «Первинні і вторинні юридичні послуги сільському населенню та власникам особистих селянських і фермерських господарств у сфері прав власності на землю у Дніпропетровській області» провела в селі Дмитрівка Нікопольського району Дніпропетровської області групову консультацію для сільських жителів на тему: «Новини земельного законодавства України». Консультацію провела юрист-експерт Лариса Василенко.

Мета групової та індивідуальних консультацій на селі - надання первинної юридичної допомоги у

сфері земельних відносин та підвищення обізнаності сільських жителів - власників особистих селянських і фермерських господарств - про зміни в земельному законодавстві України в 2013 році з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та захисту вчасних прав на землю.

У ході консультацій у цьому селі були висвітлені питання про зміни земельного законодавства України в поточному році та розглянуті загальні питання:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Додатково з жителями села було розглянуто питання врегулювання земельного спору між сусідами.

Сільські жителі цікавилися, зокрема, такими проблемними питаннями:

- Надто велика вартість виготовлення технічної документації при оформленні документів для набуття права власності на земельну ділянку;
- врегулювання відносин між орендодавцем земельних паїв та орендарем.

Достатня поінформованість учасників групової консультації в зазначених питаннях, у свою чергу, дасть їм змогу надавати сільським жителям кваліфіковані консультації та сприяти їм у вирішенні земельних питань і захисті власних земельних прав.

Круглий стіл на тему «Презентація та обговорення результатів виконання першого етапу робіт з проектування оптово-роздрібного ринку сільськогосподарської продукції в смт. Зуя Білогорського району», АР Крим

18 вересня 2013 року Проект USAID Агроінвест провів круглий стіл з метою презентації та обговорення результатів виконання першого етапу робіт із проектування оптово-роздрібного ринку сільськогосподарської продукції в смт. Зуя. У роботі круглого столу

взяли участь заступник Міністра аграрної політики і продовольства АР Крим К.Муглі, спеціалісти міністерства, генеральний директор Асоціації оптових ринків сільськогосподарської продукції України, депутати Білогорської районної ради, Зуяської селищної ради, міс-

цеві фермери. В рамках обговорення було висловлено ряд важливих пропозицій та зауважень, які мають бути враховані під час виконання другого етапу роботи - розробки робочого проекту будівництва ринку.

Семінар «Актуальні проблеми використання земель сільськогосподарського призначення», Київ

18 вересня 2013 року Проект USAID AgroInvest у співпраці з Комітетом підприємців АПК при Торгово-промисловій палаті України та Національною асоціацією сільськогосподарських дорадчих служб провели семінар на тему «Використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення».

Головний юридичний радник Проекту USAID AgroInvest Павло Куличник виступив з доповіддю «Нова редакція проекту Закону України «Про обіг земель сільськогос-

подарського призначення: аналіз та пропозиції», заступник директора департаменту реєстрації прав на нерухоме майно Державної реєстраційної служби України Анатолій Лещенко детально висвітлив певні спірні моменти порядку державної реєстрації права оренди на сільськогосподарські землі, після чого розпочалася сесія запитань та відповідей.

За результатами засідання було прийнято рішення про потребу в підготовці Торгово-промисловою палатою України пропозицій,

спрямованих на вдосконалення проекту Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», які планується направити у відповідні органи влади (Міністерство аграрної політики та продовольства України, Кабінет Міністрів України, а після надходження законопроекту у Верховну Раду - також до Верховної Ради України). На засіданні була утворена робоча група для підготовки відповідних пропозицій.

Консультаційний захід із вивчення досвіду регулювання земельних відносин у Німеччині на тему: «Державне регулювання встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок і територій», Київ

18 вересня 2013 року Проект USAID AgroInvest узяв участь у проведеному в рамках співпраці з партнером Проекту - асоціацією «Земельна спілка України» - спільного заходу з Товариством з управління та продажу земель (Bodenverwertungs- und -verwaltungs GmbH) (ФРН), що здійснює управління землями державної власності на сході Німеччини. Під час заходу свої виступи із презентаціями представили такі фахівці:

Гергард Людден - юрист-консульт, заступник го-

лови філіалу BVVG в Саксонії-Ангальт;

Аня Ліндемманн - інженер-консультант BVVG.

Рудольф Фіц - юрисконсульт сільської спілки в Баварії;

Кристоф Молкебур - референт-консультант із питань захисту природи і територій Міністерства охорони довкілля, здоров'я і захисту прав споживачів землі Бранденбург.

Участь у семінарі взяли викладачі та студенти Національного університету

біоресурсів і природокористування України, фахівці Мінагрополітики України та Держземагентства України, представники місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, що беруть участь у регулюванні земельних відносин.

Школа молодого дорадника «Шкільне дорадництво і кооперація» у селі Пилипівка Фастівського району, Київська область

20 вересня 2013 року партнер Проекту USAID Агро-

Інвест - Всеукраїнська громадська організація "Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України" (НАСДСУ) - провела семінар з дорадництва для школярів.

Мета заходу - залучення шкіл до мережі сільськогосподарського дорадництва, формування активної позиції школярів щодо розвитку рідного села.

Команда НАСДСУ (президент Асоціації Роман Корінець, керівник департаменту із зовнішніх зв'язків Андрій Мітягін, експерт-дорадник Ольга Кравченко) ознайомила учнів-старшокласників із мож-

ливостям сільськогосподарського дорадництва, з механізмами залучення ресурсів для створення центру шкільного дорадництва, формування та реалізації проектів, спрямованих на розвиток села та сільського господарства.

Захід поводився у рамках реалізації проекту «Зміцнення спроможності Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України щодо аналізу економічної політики та відстоювання інтересів своїх членів, а також клієнтів - дрібних та середніх виробників сільськогосподарської продукції».

Робоча зустріч з ключовими експертами з розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», Київ

20 вересня 2013 року в офісі Проекту USAID Агроінвест проходила чергова робоча зустріч із ключовими експертами з розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки» - створення мережі регіональних оптових продовольчих ринків та відповідного проекту Закону України, які розробляються в рамках відповідного субконтракту.

Під час зустрічі були розглянуті додаткові зауваження та пропозиції до звіту з виконання Етапу 2, проведено обговорення ходу виконання Етапу 3 розробки попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту «Зелені ринки», досягнуто узгодження деталізованого робочого плану виконання Етапу 4 «Розробка

пропозицій щодо покращення законодавчої та нормативно-правової бази для забезпечення комплексного розвитку всіх складових/систем інфраструктури аграрного ринку».

Громадське обговорення пропозицій щодо змін та доповнень до Податкового кодексу України, Київ

24 вересня 2013 року Проект USAID AgroInvest узяв участь в організації та проведенні громадського обговорення пропозицій про зміни та доповнення до Податкового кодексу України,

що стосуються оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарської продукції, яка реалізується сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами.

Захід проводився спільно з виконавцем субконтракту Проекту USAID AgroInvest - Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки».

Колективна консультація для надавачів первинних юридичних послуг у Широківському районі, Дніпропетровська область

24 вересня 2013 року партнер Проекту USAID AgroInvest - громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" - провела колективну консультацію для надавачів первинних юридичних послуг у Широківському районі Дніпропетровської області.

У консультації взяли участь голови сільських рад, землевпорядники, секретарі сільських рад, депутати місцевих рад, громадські активісти смт. Широке та сіл Карпівка, Андріївка, Зелена Балка, Новолатівка, Новомалинівка, Рози Люксембург, Степове, Чапаєвка, та Шестірня — загалом 47 осіб.

Мета заходу - інформування надавачів первинних юридичних послуг про питання чинного земельного законодавства України.

На груповій консультації в цьому районі були присутні представники

районних відділів Держземагентства та Реєстраційної служби, що дало змогу комплексно інформувати присутніх.

У ході надання консультацій було висвітлено такі питання:

- Формування та реєстрації земельної ділянки як об'єкта права;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Вирішення спорів з питань земельних відносин (дискусія у формі питання-відповідь).

Додатково розглядалися такі питання:

- який поетапний порядок оформлення державних актів на право власності на земельні ділянки (паї), передані судом

у власність територіальній громаді?

- хто повинен оформляти державні акти на право власності на земельні ділянки (паї), передані судом територіальній громаді?

- чи дійсні договори на управління спадщиною (земельні паї), укладені сільською радою до визнання спадщини відумерлою після судового рішення про передачу даних земельних паїв у власність територіальній громаді?

Поінформованість учасників групової консультації з зазначених питань в свою чергу дасть змогу їм кваліфіковано надавати консультації сільським жителям та сприяти їм у вирішенні земельних питань і захисті земельних прав.

Колективна консультація для жителів села Олександрівка Широківського району Дніпропетровської області

24 вересня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" - провів зустріч з юристом жителів села Олександрівка Широківського району Дніпропетровської області.

Мета групової та індивідуальних консультацій на селі - надання первинної юридичної допомоги в сфері земельних відносин та підвищення обізнаності сільських жителів, власників особистих селянських і фермерських господарств про зміни земельного законодавства України в 20-13 році з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та захисту своїх прав на землю.

рації речових прав на земельні ділянки;

- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Додатково з жителями села було розглянуто питання про:

- успадкування земельних ділянок;
- форми орендної плати за користування земельними ділянками (паями).

Також жителями сіл було піднято такі проблемні питання: невплата орендної плати, врегулювання відносин між орендодавцем земельних паїв та орендарем.

Усім учасникам групових та індивідуальних консультацій були роздані матеріали з питань земельних правовідносин, підготовлені Ресурсним центром Земельної спілки України.

У ході консультації на селі були висвітлені питання про зміни земельного законодавства України в поточному році та розглянуті загальні питання:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації

Проведення робочих зустрічей з партнерами Проекту в Херсонській області

26 вересня 2013 року Проект USAID АгроІнвест провів робочі зустрічі зі своїми партнерами у Херсонській області, а саме - керівництвом Головного управління агропромислового розвитку,

керівниками сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Чорняночка», «Широке», «Молочний Дністер», «Берислав-Агро», ТЗОВ «Навігатор».

Мета робочих зустрічей: аналіз стану реалізації спільних проектів, обговорення та розробка заходів на жовтень - грудень 2013 року

Перспективи орендного землекористування в АПК, Київ

26 вересня 2013 року експерти Проекту USAID АгроІнвест узяли участь у роботі круглого столу «Перспективи орендного землекористування в АПК».

Представники Державної реєстраційної служби, Держземагентства, народні депутати, судді, юристи та експерти галузі обговорювали нові правила оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення, спрощення процедур реєстрації та отримання прав, а також аналізували практику розгляду земельних спорів у суді. Учасники круглого столу акцентували увагу на питаннях, пов'язаних із монопольним становищем окремих орендарів землі та обмеженням орендного землекористування в контексті антимонопольного законодавства.

Проект USAID АгроІнвест презентував результати всеукраїнського опитування власників земельних паїв та орендарів про оренду земельних ділянок.

Проект USAID АгроІнвест презентував результати всеукраїнського опитування власників земельних паїв та орендарів про оренду земельних ділянок.

VII Міжнародний інвестиційний форум «Таврійські горизонти», Херсонська область

27 вересня 2013 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у роботі VII Міжнародного інвестиційного форуму «Таврійські горизонти», під час якого відбулася

презентація на тему «Розбудова регіональної логістичної системи та інфраструктури агропромислового комплексу». Форум - це щорічна міжнародна платформа для

діалогу бізнесових кіл, спрямованого на сприяння економічному розвитку та встановленню прямих ділових зв'язків.

Теле- і радіопрограми з циклу «Моя земля - моє

29 вересня 2013 року вийшла в ефір чергова телепередача з циклу «Моя земля - моє право», підготовлена у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест, а 30 вересня - радіоверсія цієї програми. Тема обох передач: «Актуальні питання земельної реформи: орендні відносини».

Майже двадцять років, як орендні відносини в

селі стали буденністю. Проте чимало власників земельних ділянок продовжують робити елементарні помилки, укладаючи договори оренди. Необізнану людину легко обкрутити доволу пальця. На цьому і наживаються окремі орендарі. Бідні - бідніють, багаті - багатіють. Аби захистити свій інтерес, відстояти своє, варто прислухатися до порад фахівців. А вони одноставно стверджують: основний документ, який захистить ваші інтереси - правильно складений

договір оренди. У теле- і радіопередачах з циклу «Моя земля—моє право» експерти Ресурсного центру з прав на землю створеного Земельною спільнотою України за підтримки Проекту USAID АгроІнвест надали сільським землевласникам корисні поради про особливості укладання і виконання договорів оренди.

Наступні події

2 жовтня 2013 року

Проведення круглого столу “Презентація техніко-економічного обґрунтування будівництва оптово-роздрібних ринків сільськогосподарської продукції в Роздольненському та Красногвардійському районах АР Крим”, Сімферополь

2 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест проводить круглий стіл “Презентація техніко-економічного обґрунтування будівництва оптово-роздрібних ринків сільськогосподарської продукції в Роздольненському та Красногвардійському районах АР Крим”.

Метою круглого столу є публічне обговорення за участю лідерів ініціативних груп, представників місцевих органів влади та Міністерства аграрної політики і продовольства АР Крим результатів проведених маркетингових досліджень та економічного обґрунтування будівництва зазначених ринків. Результати обговорень будуть основою для розробки подальших планів роботи з реалізації цих проектів в рамках державно-приватного партнерства.

Місце проведення: м. Сімферополь, Міністерство аграрної політики і продовольства АР Крим.

3 жовтня 2013 року

Проведення прес-брифінгу в Дніпропетровській обласній раді

3 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - Громадська організація “Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області” проводить прес-брифінг в Дніпропетровській області за участю ЗМІ.

Учасники прес-брифінгу: представники преси, радіо, телебачення.

Мета заходу – розповсюдження інформації щодо системи надання юридичних консультацій та поширення практичного досвіду.

Місце проведення: м. Дніпропетровськ, пр. Кірова, 2, кім. 420.

3 жовтня 2013 року

Засідання прес-клубу в рамках III Міжнародного інвестиційного Форуму Кіровоградської області “ELISAVETGRAD INVESTMENT DAY – 2013”, Кіровоград

3 жовтня 2013 року за підтримку Проекту USAID АгроІнвест відбудеться виїзне засідання Національного

прес-клубу з аграрних та земельних питань у форматі круглого столу “Земельні аспекти інвестування в аграрний сектор України”, що проводитиметься в рамках Третього Міжнародного Інвестиційного Форуму Кіровоградської області.

Інвестиційний Форум Кіровоградської області “ELISAVETGRAD INVESTMENT DAY” - це щорічний захід, платформа для діалогу між представниками державної влади, українського та міжнародного бізнесу, що сприятиме вирішенню питань економічного розвитку та покращенню економічного клімату в регіоні.

Круглий стіл включатиме три групових засідання за участю українських політиків вищого рангу та провідних експертів. Представники Проекту USAID АгроІнвест візьмуть участь у дискусії “Доступ агробізнесу до землі”.

Місце проведення: м. Кіровоград, вул. Орджонікідзе, 7.

4 жовтня 2013 року

Круглий стіл з питань реєстрації нерухомого майна та земельних ділянок, Одеса

4 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Земельна спілка України – візьме участь у круглому столі з питань реєстрації нерухомого майна та земельних ділянок. Круглий стіл організовує Проект USAID “Правова країна” спільно з Міністерством юстиції України та Головним управлінням юстиції у Одеській області.

Місце проведення: м. Одеса.

4 жовтня 2013 року

Навчальний семінар “Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями”, м. Кіровоград

Ресурсний центр з прав на землю, створений Асоціацією “Земельна спілка України” за сприяння Проекту USAID АгроІнвест, спільно з Міністерством юстиції України та Державною реєстраційною службою проводить навчальний семінар 4 жовтня 2013 року у Кіровограді. Тема: “Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями”.

Мета заходу – надати учасникам інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення

та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз'яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

На семінари запрошуються представники реєстраційної служби управління юстиції, державні нотаріуси, представники сільських, селищних та міських рад, а також районних адміністрацій областей.

У ході семінарів будуть висвітлені такі питання:

1. Зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру:

- новели Закону України “Про Державний земельний кадастр”;
- система органів, що ведуть Державний земельний кадастр;
- правовий статус державних кадастрових реєстраторів;
- функції державних кадастрових реєстраторів;
- відомості про земельні ділянки у Державному земельному кадастрі;
- забезпечення публічності Державного земельного кадастру;
- Публічна кадастрова карта України;
- порядок виправлення помилок у Державному земельному кадастрі України;
- порядок користування відомостями Державного земельного кадастру України.

2. Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок:

- особливості державної реєстрації земельних ділянок з 1 січня 2013 року;
- документи, необхідні для державної реєстрації земельних ділянок;
- строки проведення державної реєстрації земельних ділянок;
- підстави для відмови у проведенні державної реєстрації земельних ділянок;
- порядок присвоєння кадастрового номеру земельній ділянці.

3. Особливості реєстрації прав на нерухоме майно з 1 січня 2013 року.

4. Розпорядження землями комунальної власності після розмежування:

- правові засади розмежування земель державної та комунальної власності;
- критерії розмежування земель державної та комунальної власності;
- розпорядження землями державної та комунальної власності з 1 січня 2013 року;
- землі комунальної власності за межами населених пунктів;
- державна реєстрація права комунальної власності на земельні ділянки;

- формування земельних ділянок із земель запасу;
- землевпорядне забезпечення формування земельних ділянок комунальної власності
- заміна наймодавця у договорах оренди земельних ділянок;
- розміщення оголошення про виникнення права комунальної власності;
- набуття земельних ділянок у комунальну власність.

Місце проведення: м. Кіровоград.

5 жовтня 2013 року

Презентація проекту під час святкування Дня міста, Запоріжжя

5 жовтня 2013 року в Запоріжжі Проект USAID AgroInvest візьме участь у презентації головних напрямів своєї роботи під час святкування Дня міста. Для мешканців буде створене Містечко USAID, де будуть представлені проекти та організації, які співпрацюють з Агентством США з міжнародного розвитку, та втілюють проекти безпосередньо у Запоріжжі та у навколишніх територіальних громадах.

На стенді Проекту AgroInvest у “Містечку USAID” запоріжці зможуть отримати безоплатну консультацію з земельних питань, навчитися користуватися Кадастровою картою та перевірити правильність відображення на ній своїх земельних ділянок, отримати інформацію про те, як стати членом кредитної спілки, а також про депозитні чи кредитні послуги. У рамках заходу буде проведена вікторина з основ фінансової грамотності з метою інформування сільгоспвиробників та інших учасників Дня міста Запоріжжя про необхідність підвищувати рівень своєї фінансової грамотності та вміння користуватися кредитно-фінансовими послугами.

У заході беруть участь партнери Проекту USAID: Рада жінок-фермерів Запорізької області, Асоціація кредитних спілок Запорізької області, кредитна спілка “Юкон”, Запорізький прес-клуб реформ та Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області.

Місце проведення: м. Запоріжжя, Містечко USAID.

9 жовтня 2013 року

Колективна консультація для надавачів первинних юридичних послуг в Апостолівському районі, Дніпропетровська область

9 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID AgroInvest - Громадська організація “Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області” – проводить колективну консультацію для надавачів первинних юридичних послуг в Апостолівському районі Дніпропетровської області.

До участі у консультації запрошуюються голови сільських рад, землевпорядники, секретарі сільських рад, депутати місцевих рад, громадські активісти.

Мета заходу - інформування надавачів первинних юридичних послуг з питань чинного земельного законодавства України.

У ході проведення консультацій будуть висвітлені такі питання:

- Формування та реєстрація земельної ділянки як об'єкт права;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин.

Місце проведення: Дніпропетровська область, м. Апостолове, вул. Набережна, 18.

9 жовтня 2013 року

Колективна консультація для жителів села Кам'янка Апостолівського району Дніпропетровської області

9 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - Громадська організація "Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області" – проводить зустріч з юристом жителів села Кам'янка Апостолівського району Дніпропетровської області.

Учасники зустрічі: жителі села Кам'янка, власники особистих селянських та фермерських господарств.

Мета заходу: надання первинної юридичної допомоги в сфері земельних відносин та підвищення обізнаності сільських жителів, власників особистих селянських і фермерських господарств про чинне земельне законодавство України з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та захисту своїх прав на землю.

Питання до обговорення:

- Формування та реєстрація земельних ділянок
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Місце проведення: Дніпропетровська область, Апостолівський район, село Кам'янка, вул. Леніна, 4.

10 жовтня 2013 року

Проведення громадського обговорення пропозицій щодо змін та доповнень до Податкового ко-

дексу України, Київ

10 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест візьме участь в організації та проведенні громадського обговорення пропозицій щодо змін та доповнень до Податкового кодексу України щодо оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарської продукції, яка реалізується сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами. Захід проводиться спільно з виконавцем субконтракту проекту АгроІнвест – Національним науковим центром "Інститут аграрної економіки".

Місце проведення: м. Київ, вул. Героїв Оборони 10.

10-12 жовтня 2013 року

XVI Сільськогосподарська виставка "Фермер України - 2013", Київ

10-12 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Асоціація фермерів та приватних землевласників України – проводить XVI Сільськогосподарську виставку "Фермер України - 2013". Під час роботи виставки відбудеться засідання Ради АФЗУ (10 жовтня), де будуть обговорюватися нагальні питання діяльності фермерів України. Також буде проведено низку актуальних семінарів фахівцями Міністерства аграрної політики та продовольства та громадських аграрних організацій.

Офіційне відкриття 10 жовтня 2013 року о 11.00

Місце проведення: НК "Експоцентр України" (м.Київ, пр. Глушкова, 1).

14 жовтня 2013 року

Радіопрограма "Моя земля - моє право"

14 жовтня 2013 року на радіо "Ера" вийде в ефір двадцятий випуск радіопрограми "Моя земля - моє право", підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: "Яким має бути ринок земель сільськогосподарського призначення?"

14 жовтня 2013 року

Проведення тренінгу «Основи ефективної комунікації з позичальниками-сільгоспвиробниками» для спеціалістів кредитних спілок Харківської області

Тренінг проводитиметься для кредитних інспекторів кредитних спілок, що працюють з сільгоспвиробниками. Метою тренінгу є підвищення якості обслугову-

вання малих та середніх сільгоспвиробників, в тому числі шляхом формування у персоналу, що без посередньо їх обслуговує, навичок доступно пояснювати умови кредитування та співпраці з кредитною спілкою, ефективних продаж, телефонних переговорів, роботи зі «складними» клієнтами та боржниками.

Місце проведення: м. Харків.

15 жовтня 2013 року

Всеукраїнська конференція сільських жінок-фермерів, Київ

15 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест спільно з Українським жіночим фондом, Радою жінок-фермерів та Спілкою сільських жінок України, за підтримки Міністерства аграрної політики та продовольства України проводить Всеукраїнську конференцію сільських жінок-фермерів. Захід проводиться з нагоди Дня сільської жінки.

За рішенням Організації Об'єднаних Націй, 15 жовтня відзначається Всесвітній день сільських жінок. З цієї нагоди за ініціативи Проекту АгроІнвест планується провести Всеукраїнську конференцію сільських жінок. Ініціативу проведення цього підтримали такі партнерські організації, як Рада жінок-фермерів, Спілка сільських жінок, Український жіночий фонд, Жіночий консорціум України тощо.

Метою заходу є вшанування сільської жінки – трудівниці, берегині, продовжувачки славних традицій та рушійної сили зростання на селі, а також згуртування сільських жінок для вирішення нагальних питань розвитку села, відродження сільської кооперації, захисту прав та економічних інтересів сільського населення.

Місце проведення: м. Київ.

15 жовтня 2013 року

Проведення круглого столу на тему “Презентація та обговорення результатів робіт з проектування оптово-роздрібного ринку живої худоби “Чародій” в м. Жашкові”

15 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест проводить круглий стіл з метою презентації результатів виконання робіт з проектування оптово-роздрібного ринку живої худоби “Чародій” в м. Жашкові. Передбачається, що за результатами обговорення буде внесено поправки до ескізного проекту та в цілому схвалено розроблений “Ескізний проект” ринку, що є основою для розробки завершального етапу та отримання офіційних дозволів на виконання робіт.

Місце проведення: м. Жашків, Черкаська область.

16 жовтня 2013 року

Коллективна консультація для жителів міста Перещепине Новомосковського району Дніпропетровської області

16 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - Громадська організація “Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області” – проводить зустріч з юристом жителів міста Перещепине Новомосковського району Дніпропетровської області.

Учасники зустрічі: жителі міста Перещепине, власники особистих селянських та фермерських господарств.

Мета заходу: надання первинної юридичної допомоги в сфері земельних відносин та підвищення обізнаності міських жителів, власників особистих селянських і фермерських господарств про чинне земельне законодавство України з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та захисту своїх прав на землю.

Питання до обговорення:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Місце проведення: Дніпропетровська область, Новомосковський район, м. Перещепине, вул. Шевченка, 43.

16 жовтня 2013 року

Коллективна консультація для жителів селища Губиниха Новомосковського району Дніпропетровської області

16 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - Громадська організація “Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області” – проводить зустріч з юристом жителів селища Губиниха Новомосковського району Дніпропетровської області

Учасники зустрічі: жителі селища Губиниха, власники особистих селянських та фермерських господарств.

Мета заходу: надання первинної юридичної допомоги в сфері земельних відносин та підвищення обізнаності міських жителів, власників особистих селянських і фермерських господарств про чинне земельне законодавство України з питань приватизації земельних ділянок, орендних земельних відносин та захисту своїх прав на землю.

Питання до обговорення:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Місце проведення: Дніпропетровська область, Новомосковський район, смт. Губиниха, вул. Шевченка, 16.

16 жовтня 2013 року

Науково-практична конференція “Сільськогосподарське дорадництво: проблеми, стратегія та шляхи розвитку”, Київ

16 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України – проводить науково-практичну конференцію на тему:

“Сільськогосподарське дорадництво: проблеми, стратегія та шляхи розвитку”. Захід проводиться спільно з Національним науковим центром “Інститут аграрної економіки”, ДУ “НМЦ інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ВНЗ “Агроосвіта”, кафедрою аграрного консалтингу та сервісу НУБіПУ, Департаментом науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій Міністерства аграрної політики та продовольства України за підтримки проекту USAID АгроІнвест. До участі в конференції запрошуються сільськогосподарські дорадники та експерти-дорадники, керівники та представники сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, консалтингових, юридичних, фінансових компаній, наукових та навчальних закладів, представники органів державного і місцевого самоврядування, громадських організацій, інших підприємств, організацій, установ, чия діяльність пов’язана з розвитком сільської місцевості та сільськогосподарства.

Місце проведення: м. Київ, вул. Героїв Оборони 10, ННЦ “Інститут аграрної економіки”.

18 жовтня 2013 року

Круглий стіл з питань реєстрації нерухомого майна та земельних ділянок, Київ

18 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Земельна спілка України – візьме участь у круглому столі з питань реєстрації нерухомого майна та земельних ділянок. Круглий стіл організовує Проект USAID “Правова країна” спільно з Міністерством юстиції України та Державною реєстраційною службою України.

Місце проведення: м. Київ.

18 жовтня 2013 року

Навчальний семінар “Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями”, Полтава

Ресурсний центр з прав на землю, створений Асоціацією “Земельна спілка України” за сприяння Проекту USAID АгроІнвест, спільно з Міністерством юстиції України та Державною реєстраційною службою проводить навчальний семінар 18 жовтня 2013 року у Полтаві. Тема: “Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями”.

Мета заходу – надати учасникам інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз’яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

На семінар запрошуються представники реєстраційної служби управління юстиції, державні нотаріуси, представники сільських, селищних та міських рад, а також районних адміністрацій областей.

У ході семінарів будуть висвітлені такі питання:

- Зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру;
- Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок;
- Особливості реєстрації прав на нерухоме майно з 1 січня 2013 року;
- Розпорядження землями комунальної власності після розмежування.

Місце проведення: Полтава.

23 жовтня 2013 року

Колективна консультація для жителів міста Підгородне Дніпропетровського району Дніпропетровської області

23 жовтня 2013 року партнер Проекту USAID АгроІнвест - Громадська організація “Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області” – проводить зустріч з юристом жителів міста Підгородне Дніпропетровського району Дніпропетровської області,

Учасники зустрічі: жителі міста Підгородне, власники особистих селянських та фермерських господарств.

Мета заходу: надання первинної юридичної допомоги в сфері земельних відносин та підвищення обізнаності міських жителів, власників особистих селянських і фермерських господарств про чинне земельне законодавство України з питань приватизації земель-

них ділянок, орендних земельних відносин та захисту своїх прав на землю.

Питання до обговорення:

- Формування та реєстрація земельних ділянок;
- Процедура державної реєстрації речових прав на земельні ділянки;
- Нормативно-правова база орендних земельних відносин;
- Отримання документів державної реєстрації на земельні паї.

Місце проведення: Дніпропетровська область, Дніпропетровський район, м. Підгородне, вул. Центральна, 46.

22-24 жовтня 2013 року

IV Український зерновий Конгрес, Київ

22-24 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест візьме участь у роботі IV Українського зернового конгресу.

На Конгресі, який вже отримав статус міжнародного, будуть розглядатися найактуальніші питання функціонування ринків зерна у світі та Україні, аналізуватимуться визначальні фактори та умови ефективної торгівлі зерном у Чорноморському регіоні, а також окреслюватимуться орієнтири розвитку зернового сектору України на середньо - та довгострокову перспективи.

Цьогорічний Конгрес планує зібрати біля 300 учасників з усього світу, серед яких представники державних структур та міжнародних організацій, виробники, переробники, експерти та імпортери, а також ключові експерти ринку зерна, вчені та аналітики.

Вже традиційно Проект USAID АгроІнвест виступатиме партнером заходу і разом з міністерствами та відомствами, міжнародними організаціями та донорською спільнотою підтримуватиме IV Український зерновий Конгрес. Організаторами Конгресу є аналітико-інформаційне агентство "АПК-Інформ" та Українська зернова асоціація.

Місце проведення: м.Київ, вул. Набережно-Хрещатицька, 1, Fairmont Grant Hotel.

25-26 жовтня 2013 року

Ознайомча поїздка до СОК "Чиста флора", Івано-Франківська область

25-26 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест проводить ознайомчу поїздку для представників сільськогосподарських кооперативів, що займаються вирощуванням і переробкою лікарської сировини, до сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу "Чиста флора". Мета поїздки – ознайомлення з кращими практиками організації роботи кооперативу, ведення господарської діяльності та збуту продукції.

Місце проведення: сільськогосподарський обслуговуючий кооператив "Чиста флора", Івано-Франківська область, Коломийський р-н., с.Спас.

27 жовтня 2013 року

Телепрограма "Моя земля - моє право"

27 жовтня 2013 року на телеканалі "Ера" вийде в ефір черговий випуск телепрограми "Моя земля - моє право", підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: "Актуальні питання земельної реформи: питання та відповіді".

28 жовтня 2013

Радіопрограма "Моя земля - моє право"

28 жовтня 2013 року на радіо "Ера" вийде в ефір черговий випуск радіопрограми "Моя земля - моє право", підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: "Хто навчить селян сучасним агротехнологіям?". У центрі уваги - сільськогосподарське дорадництво та робота дорадчих служб.

28-29 жовтня 2013 року

Навчальні семінари "Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями", м. Львів та Тернопіль

Ресурсний центр з прав на землю, створений Асоціацією "Земельна спілка України" за сприяння Проекту USAID АгроІнвест, спільно з Міністерством юстиції України проводить навчальні семінари 28 жовтня 2013 року у Львові та 29 жовтня у Тернополі. Тема: "Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями".

Мета заходів – надати учасникам інформацію про зміни в законодавстві, яке регулює питання відведення та приватизації земель державної та комунальної власності, а також роз'яснити проблемні питання, що стосуються державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

На семінари запрошуються представники реєстраційної служби управління юстиції, державні нотаріуси, представники сільських, селищних та міських рад, а також районних адміністрацій областей.

У ході семінарів будуть висвітлені такі питання:

1. Зміни в земельному законодавстві України щодо ведення державного земельного кадастру:

- новели Закону України “Про Державний земельний кадастр”;
- система органів, що ведуть Державний земельний кадастр;
- правовий статус державних кадастрових реєстраторів;
- функції державних кадастрових реєстраторів;
- відомості про земельні ділянки у Державному земельному кадастрі;
- забезпечення публічності Державного земельного кадастру;
- Публічна кадастрова карта України;
- порядок виправлення помилок у Державному земельному кадастрі України;
- порядок користування відомостями Державного земельного кадастру України.

2. Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок:

- особливості державної реєстрації земельних ділянок з 1 січня 2013 року;
- документи, необхідні для державної реєстрації земельних ділянок;
- строки проведення державної реєстрації земельних ділянок;
- підстави для відмови у проведенні державної реєстрації земельних ділянок;
- порядок присвоєння кадастрового номеру земельній ділянці.

3. Особливості реєстрації прав на нерухоме майно з 1 січня 2013 року.

4. Розпорядження землями комунальної власності після розмежування:

- правові засади розмежування земель державної та комунальної власності;
- критерії розмежування земель державної та комунальної власності;
- розпорядження землями державної та комунальної власності з 1 січня 2013 року;
- землі комунальної власності за межами населених пунктів;
- державна реєстрація права комунальної власності на земельні ділянки;
- формування земельних ділянок із земель запасу;
- землевпорядне забезпечення формування земельних ділянок комунальної власності
- заміна наймодавця у договорах оренди земельних ділянок;
- розміщення оголошення про виникнення права комунальної власності;

- набуття земельних ділянок у комунальну власність.

Місце проведення: м. Львів, м. Тернопіль.

27 жовтня 2013 року

Проведення тренінгу «Основи ефективної комунікації з позичальниками-сільгоспвиробниками» для спеціалістів кредитних спілок Львівської області.

Тренінг проводитиметься для кредитних інспекторів кредитних спілок, що працюють з сільгоспвиробниками. Метою тренінгу є підвищення якості обслуговування малих та середніх сільгоспвиробників, в тому числі шляхом формування у персоналу, що без посередньо їх обслуговує, навичок доступно пояснювати умови кредитування та співпраці з кредитною спілкою, ефективних продаж, телефонних переговорів, роботи зі «складними» клієнтами та боржниками.

Місце проведення: м. Стрий, Львівської області.

31 жовтня 2013

Тренінг “Особливості вирощування огірків у плівкових теплицях. Перспективні гібриди огірків,” Херсонська область

31 жовтня 2013 року Проект USAID АгроІнвест проводить тренінг для сільгоспвиробників – членів херсонської кредитної спілки “Єдність” на тему “Особливості вирощування огірків у плівкових теплицях. Перспективні гібриди огірків.”

Метою тренінгу є ознайомлення учасників з новинками на ринку тепличного огірка та ефективними елементами технології його вирощування в умовах Півдня України. Актуальність заходу визначається необхідністю підвищення ефективності дрібних виробників, що позитивно вплине на зростання їх кредитоспроможності.

Тренінг проводиться у рамках спільної програми Проекту USAID АгроІнвест і кредитної спілки “Єдність”, метою якої полягає в стимулюванні довгострокового розвитку малих і середніх сільгоспвиробників - членів спілки. Одним із напрямів цієї програми є фінансування з боку кредитної спілки, покликане допомогти її членам запровадити ефективні технології.

Місце проведення: с. Козачі Лагеря, Цюрупинський район, Херсонська область.

Інформаційні матеріали Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань

Особливості кредитування нинішнього року

Нинішній рік особливий. Від усіх попередніх він відрізняється високою врожайністю. Передбачається, що лише зернових буде зібрано близько 57 млн. тонн.

За оцінками деяких експертів, цей показник занижений. За певних обставин він може зрости до 60 млн. тонн. Для порівняння, торік зернових, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства, було зібрано 46,2 млн. тонни.

Очікується, що цього року за експортом зерна Україна знов опиниться серед світових лідерів. Якщо кілька років тому у рейтингу основних його продавців вона посіла третє місце (це був найвищий показник), то нині має всі можливості піднятися на сходинку вище.

На рекордні врожаї покладають великі надії не лише хлібороби, але й ті, хто постачає на прилавки наших магазинів овочі та фрукти. Однак проблема в тому, що поточного року знову спрацьовує правило бумеранга – чим більше продукції вирощують сільгоспвиробники, тим більше вона знецінюється.

Перші ознаки цього правила вже наявні. Приміром, у південних регіонах оптові покупці відмовляються купляти кавуни за їх собівартість. Тому аграріям нерідко доводиться продавати баштанні собі на збиток. Хлібороби скаржаться на закупівельні ціни на зерно, називаючи їх невинувато заниженими. Деякі садівники з цієї ж причини змушені вивозити яблука та груші на місцеві смітники.

Отриманий результат не радує сільгоспвиробників, багато з яких у небувало врожайний рік опинилися без обігових коштів. Їх не вистачає навіть на проведення осінньої посівної кампанії. І в цьому полягає друга особливість.

Та сіяти потрібно. Сільгоспвиробники це добре розуміють і тому змушені невідкладно шукати гроші. А інакше гарантовано залишаться без прибутку ще й наступного року.

Особливо гостро грошове питання сьогодні постало перед дрібними та середніми сільгоспвиробниками. Йдеться про особисті селянські господарства та ті фермерські господарства, які обробляють до 400 гек-

тарів землі. Через постійне безгрошів'я їм особливо важко виживати в непростих економічних умовах. Банки й раніше не балували ці господарства своєю увагою, а зараз, коли вимоги до заставного майна суттєво зросли, вже й зовсім не помічають.

Питання – як чинити в умовах, що склалися? Відповідь на нього дали учасники київської прес-конференції, яку недавно провів Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань. Вони завірили – на допомогу дрібним та середнім сільгоспвиробникам приходять кредитні спілки, які переважно працюють у сільській місцевості.

Усього в країні, згідно з офіційними даними, понад 600 кредитних спілок. Разом вони об'єднують понад 1 млн. наших співвітчизників. А це – чимало. Приблизно стільки людей мешкає в Харкові, а це місто за кількістю населення друге в Україні.

Половина кредитних спілок входить до складу профільних об'єднань – Всеукраїнської асоціації кредитних спілок (ВАКС) та Національної асоціації кредитних спілок України (НАКСУ). Ще стільки ж перебуває у вільному плаванні. Якщо вони кимось і контролюються, то лише державним регулятором – Нацкомфінпослуг.

До останнього часу, як завірила президент ВАКС Вікторія Волковська, кредитні спілки переважно надавали споживчі та соціальні позики. З цією метою 20 років тому вони в Україні й відроджувалися.

Надані кредитними спілками гроші йшли переважно на вирішення побутових питань – придбання телевізорів, пральних машин, будівництво та ремонт будинків, квартир. За бажання ними можна було скориста-

тися й у тих випадках, коли виникала необхідність відсвяткувати весілля, народження дитини, провести похорон, надати освіту дітям тощо.

З розвитком системи кредитної кооперації вектор почав переміщатися в бік соціальних програм, таких, як газифікація, реалізація програм очищення води, а останнім часом кредитні спілки все частіше демонструють готовність надавати кредити на розвиток бізнесу, зокрема, аграрного. “Ми не говоримо про агрохолдинги, ми говоримо про невеликі сільгосппідприємства”, - уточнила Вікторія Волковська.

Голова правління Об'єднання кредитних спілок “Програма захисту вкладів” Іван Вишневський, виступаючи 10 вересня перед журналістами в Городищенському районі Черкаської області, підтвердив: “Ера споживчого кредитування поступово відходить”. І цю обставину теж можна вважати особливістю 2013 року.

Президент НАКСУ Петро Козинець переконаний, що для кредитування сільгоспвиробників кредитні спілки мають достатньо фінансових ресурсів. За його інформацією, активи кредитних спілок сьогодні складають 2,5 млрд. грн. Ця цифра дає уявлення про розмір кредитного портфелю.

Чи захочуть скористатися вмістом цього портфелю потенційні позичальники? Питання не просте, адже кредити, які надаються кредитними спілками, не належать до розряду дешевих: вони надаються під 20-30% річних.

На тлі відповідних показників, які встановилися в деяких європейських країнах, це виглядає більше ніж вагомо. Наприклад, у тій самій Польщі фермери кредитуються під 5% річних. Та справа в тім, що українські банки, за словами Петра Козинця, пропонують сільгоспвиробникам ще дорожчі позики.

Експерт у питаннях агрофінансування Проекту USAID “АгроІнвест” Наталія Ільїна уточнила – більшість банків не мають кредитних продуктів для малих та середніх сільгоспвиробників і, в кращому випадку, пропонують споживчі кредити, переплата за якими надто велика. Крім того, банки в основному працюють під заставу, оцінка й страхування якої – додаткові витрати для сільгоспвиробника, які також роблять кредит дорожчим. У кредитних спілках усього цього нема, там умови кредитування “відточені” під сільгоспвиробника та його потреби.

Тож вибір у наших аграріїв залишається невеликий: або вони беруть дорогі кредити, або дуже дорогі. Неважко здогадатися, котрим із них вони нададуть перевагу.

Згідно з даними Наталі Ільїної, середній розмір креди-

ту, який кредитні спілки видають на розвиток особистого селянського господарства, складає 8-10 тис. грн. У фермерів фінансові запити значно більші. Зазвичай, фермерський кредит у середньому складає 40 тис. грн., та часто ця сума може зрости у 10 разів.

Ці дані підтверджуються практикою. Наприклад, фермерське господарство “Крутий Яр” Каменського району Черкаської області спочатку отримувало кредити, які не перевищували 20 тис. грн., а сьогодні обсяг його кредитних ресурсів перевищив 1 млн. грн.

Фермерське господарство Сергія Шульги, яке розташоване неподалік “Крутого Яру”, з 2009 року кредитується місцевою кредитною спілкою “Кредит-Союз”. Максимальна сума позики склала 150 тис. грн. Ці гроші пішли на придбання комбайну “Джон Дір”.

Голова правління “Кредит-Союзу”, голова правління Асоціації кредитних спілок Черкаської області Володимир Казарінов переконаний у своїх фермерах-позичальниках. Він каже, що спілка готова надавати їм кредити розміром до 2 млн. грн.

Усього за 15 років роботи згадана кредитна спілка видала 72 тис. кредитів загальною сумою у 380 млн. грн. Обсяг кредитування сільського господарства 2011 року склав 3,6 млн., 2012 року – 3,9 млн., а за 8 місяців 2013 року – 6,1 млн. грн.

Така тенденція характерна не лише для цієї кредитної спілки, вона відслідковується у масштабах усієї України. За інформацією Вікторії Волковської, частка агрокредитування у загальному обсязі кредитів, які надаються кредитними спілками, нині складає близько 30%. Найактивніше її зростання спостерігається останнім часом.

Багато в чому цьому сприяла діяльність Проекту USAID “АгроІнвест”, який приділяє велику увагу розвитку кредитування малих та середніх сільгоспвиробників. Він налагодив співпрацю з 60 кредитними спілками, які активно кредитують сільгоспвиробників та своїми кредитами сприяють їх розвитку.

У рамках програми такого співробітництва розробляються нові кредитні продукти. Зокрема, вони стосуються розвитку зеленого туризму, бджільництва, придбання доїльних апаратів, налагодження виробництва сухофруктів.

За словами Петра Козинця, до 2008 року кредитні спілки в Україні за темпами розвитку посідали провідні місця в світі. Тривала фінансова криза внесла свої корективи. Якщо 5 років тому кредитні спілки надавали близько 1 млн. кредитів на рік, то сьогодні цей показник зменшився до 300 тис.

У кризовий період близько 50 кредитних спілок збанкрутували. Це не так багато у процентному відношенні, якщо порівнювати з кількістю збанкрутих банків, але достатньо, щоб внести до діяльності кредитних спілок певні корективи.

Необхідність у них є очевидною. Справа в тому, що чинний закон “Про кредитні спілки”, ухвалений ще наприкінці 2001 року, застарів і тому вимагає суттєвого оновлення. Це рівною мірою розуміють і учасники ринку, і представники державного регулятора.

Відповідні пропозиції вже напрацьовані. Є навіть два законопроекти, один з яких розроблений державним регулятором, а інший – Національним банком України.

Попервах ініціативи НБУ не отримали відповідної підтримки з боку кредитних спілок та їх профільних об'єднань. Зокрема, ВАКС 1 липня звернулася з відкритим листом до Президента України Віктора Януковича. Особливо асоціацію занепокоїло бажання Нацбанку перетворити кредитні спілки, які працюють з депозитами населення, на кооперативні банки. Але з часом сторони досягли компромісу у цьому питанні та багатьох інших.

Іван Вишневський не виключає, що вже до кінця поточного року законопроект, який увібрав у себе всі пропозиції з реформування системи кредитних спілок, потрапить на розгляд до Верховної Ради України. Наразі він ретельно опрацьовується спеціалістами Нацкомфінпослуг.

Зокрема, законопроект передбачає можливість трансформації кредитних спілок на кооперативні банки. Та рішення про це ухвалюватимуть самі кредитні спілки, чії активи перевищують 12 млн. грн. Варто звернути увагу й на те, що сьогодні з депозитами вкладників

працює близько 15% кредитних спілок, хоча до 2008 року їх було значно більше – близько 70%.

Вікторія Волковська переконана, що кредитні спілки повинні працювати не лише з фізичними, але й з юридичними особами, які представляють малий та середній бізнес. Це дасть їм можливість кредитувати не лише безпосередньо фермерів, але й фермерські господарства. Відповідно розшириться й база для кредитування, з'являться нові можливості й стимули для розвитку кредитних спілок.

Петро Козинець висловився за необхідність переходу на систему саморегулювання. Законопроект передбачає її здійснення на базі всеукраїнських профільних об'єднань.

“Удосконалювати законодавство, безумовно, потрібно, - підсумувала Наталя Ільїна. – Однак це треба зробити так, щоб воно зберегло чинну систему кредитних спілок та її напрацювання, дало можливість кредитним спілкам розвиватися, збільшувати обсяги кредитування, якого так потребують сільгоспвиробники”.

Учасники прес-конференції зійшлися на думці, що якщо законопроект про реформування системи кредитних спілок уже цього року потрапить до народних депутатів, це буде черговою і найбільшою особливістю нинішнього року. На неї вони покладають особливу надію.

Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,

Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

20 вересня 2013 р.

Земельна законотворчість набуває шекспірівських пристрастей

Шекспірівське питання “бути чи не бути?” не втрачає своєї актуальності. Особливо в контексті подальшої долі законопроекту “Про обіг земель сільськогосподарського призначення”.

Аж надто багато доповнень та змін останнім часом пропонується внести до цього законопроекту. Їх навіть не десятки – сотні.

Активність, яку демонструє українська громадськість у цьому плані, цілком зрозуміла. По-перше, земельне питання привертає увагу багатьох наших співвітчизників. По-друге, земельна реформа належить до числа найбільш вагомих і складних. Вона напрямки торкається інтересів 12 млн. учасників земельного ринку - власників земельних паїв і тих численних орендарів, які хочуть скористатися ними у своїх бізнесових інтересах.

Йдеться не лише про фермерів, яких сьогодні в Україні близько 40 тис. До цієї когорти належать також сільгоспідприємства, які активно використовують у своїй діяльності орендні відносини. Понад усе це стосується агрохолдинги.

Відтак, задовольнити інтереси всіх сторін земельних відносин повною мірою непросто. Звідси й труднощі, з якими стикаються розробники законопроекту “Про обіг земель сільськогосподарського призначення”.

Експерти земельного ринку вважають, що згадана активність останніх місяців не випадкова. Державне агентство земельних ресурсів, яке підготувало цей законопроект, має серйозний намір невдовзі дати йому путівку в життя. Документ уже пройшов апробацію в ряді міністерств та відомств і скоро може потрапити на розгляд до Кабінету Міністрів.

За інформацією виконуючого обов'язки керівника Управління ринку та оцінки земель Держземагентства Юрія Микитенка, зелену картку законопроекту вже показали Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство соціальної політики, Міністерство доходів і зборів, Антимонопольний комітет, Державна служба з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. “Сьогодні він перебуває на погодженні в Міністерстві юстиції”, - додає Юрій Микитенко.

Нагадаємо, що це вже, таки би мовити, друга спроба. Попередник нинішнього законопроекту – проект Зако-

ну України “Про ринок земель” - хоч і витримав випробування першим парламентським читанням, але потім, за рішенням Верховної Ради, остаточної підтримки не знайшов.

Чи не виявиться гливким і другий млинець? Про позитиви та негативи законопроекту йшлося під час конференції “Використання земель сільськогосподарського призначення: проблеми та шляхи їх вирішення”, яка 18 вересня відбулася в Києві. Захід проходив у форматі спільного засідання комітетів підприємців АПК при Торгово-промисловій палаті (ТПП) України та Запорізької ТПП.

У своєму виступі головний юридичний радник Проекту USAID “АгроІнвест” Павло Кулинич наголосив, що законопроект “Про обіг земель сільськогосподарського призначення” виявився аж надто ємним. Він складається з 21 статті, його основна частина вміщується на 15-ти сторінках, а перехідні положення – на 14-ти.

Висновок Павла Кулинич: з таким документом селянам буде нелегко працювати. Отож і важко втілювати в життя. Наявність багатьох новацій потребує їх імплементації до чинного законодавства, а це може ускладнити ухвалення законопроекту Верховною Радою.

Законопроект покликаний сприяти обігу земель в Україні. Водночас він накладає цілу низку обмежень на цей же обіг. Зокрема, він чітко визначає, що українські сільгоспугіддя не можуть купувати іноземці. Натомість таке право поширюється на державу в особі органів виконавчої влади, територіальні громади в особі сільських, селищних та міських рад, Державний земельний банк та на громадян України, які не мають подвійного громадянства.

З іноземцями зрозуміло – їх свідомо обмежують у правах на землю, яка перебуває в сільгоспобробітку. Українське суспільство занепокоєне тим, що громадяни інших країн, маючи достатні кошти, можуть за без-

цінь скупити наші чорноземи. Але незрозуміло, чому в таких правах суттєво обмежуються наші співвітчизники.

Річ у тому, наголосив Павло Кулинич, що “згідно зі статтею 11-ю законопроекту, переважне право на придбання земельної ділянки сільськогосподарського призначення, що перебуває у приватній власності, у перший період експозиції (2 місяці) мають держава, територіальна громада, Державний земельний банк у зазначеній послідовності. І лише у другий період експозиції (коли вищезгадані суб’єкти відмовляються від придбання ділянки) переважне право на придбання земельної ділянки одержують власники суміжних земельних ділянок та орендарі”.

Павло Кулинич резюмував – таке лобювання державних інтересів не сприятиме встановленню чесної конкурентності, а отже, і формуванню ринкової ціни на землю. Це можливе лише за наявності аукціонних продаж.

На переконання Павла Кулинич, не виправдовує себе і та норма законопроекту, що встановлює максимальну площу земель сільськогосподарського призначення, які можуть перебувати у приватній власності. Згідно з 18-ю статтею, вона може становити 100 га.

Думка Павла Кулинич: “Я сумніваюся, що ця норма є оптимальною. Україна є неоднорідною країною і тому треба враховувати її регіональні особливості. Наприклад, у степовій зоні ця норма могла б дорівнювати 600 га, бо там багато земель, які перебувають в обробітку”.

Натомість до норми, яка передбачає обмеження площі, орендованої однією особою або однією структурою в масштабах України, до 100 тис. га, у Павла Кулинич зауважень немає. “Це докорінно не вплине на ситуацію в українському агросекторі. До того ж багато агрохолдингів через економічні причини вже відмовляються від земельного надлишку”.

У редакції законопроекту від 5 квітня 2013 року була встановлена мінімальна плата за використання земельних ділянок, в тому числі й на умовах оренди. Вона дорівнювала 3% від нормативної грошової оцінки цих ділянок. Однак у редакціях законопроекту, датованих 20 липнем та 2 вереснем поточного року, цього показника вже немає.

“Від такої норми, - зазначив Павло Кулинич, - не варто відмовлятися. Вона хоч якось захищає інтереси власників паїв”.

Законопроект передбачає внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України “Про державне мито”. Згідно з ними, при продажу земельної ділянки протягом першого року з моменту її набуття у приватну власність

продавець сплачує 100% від нормативної грошової оцінки цієї ділянки. Протягом наступних 10 років передбачається поступове зменшення цього розміру.

Учасники конференції погодилися з тим, що така новація спрямована проти можливої спекуляції на земельному ринку. Не виключають, що в перші роки знайдеться чимало покупців, які купуватимуть ділянки не для сільгоспвиробництва, а для подальшого перепродажу за вищою ціною.

Однак Павло Кулинич впевнений, що цей антиспекулятивний механізм не забезпечить бажаного результату. Землі в Києві, Київській області та в багатьох інших українських регіонах і містах вартуватимуть набагато більше за їх нормативну грошову оцінку. Тож при перепродажу їх власники завжди матимуть значний зиск, і це підштовхуватиме їх до спекулятивних дій.

Протягом поточного року законопроект “Про обіг земель сільськогосподарського призначення” вже двічі доопрацьовується. І в кожній його новій редакції зберігається норма, за якою правом купівлі земельної ділянки можуть скористатися лише ті громадяни України, які зареєстровані та не менше трьох років проживають в населеному пункті, поблизу якого виставлена на продаж земельна ділянка, мають досвід роботи в сільському господарстві. А в останньому варіанті законопроекту покупець землі має ще й проживати не далі ніж за 20 км від неї.

Багато фахівців схиляється до думки, що таке обмеження є штучним і таким, що не має перспектив. Павло Кулинич аргументує наступним чином – чому потенційний покупець обов’язково має жити в населеному пункті 3 роки, а не 1 рік чи 1 місяць? Інше питання – хто і в який спосіб вимірюватиме ті 20 км? І що робити, якщо ця відстань складатиме, скажімо, 21 км?

Запровадження перелічених обмежень, на переконання Павла Кулинич, значно звузить можливості земельного ринку, уповільнить роботу його механізмів. У результаті українське суспільство одержить нові проблеми, нерідко – соціального характеру. Зокрема, жителі будь-якого міста, втрачаючи роботу в своєму населеному пункті, не матиме можливості започаткувати господарювання в іншому регіоні.

Так само відсутнє обґрунтування терміну оренди землі. Розробники законопроекту пропонують встановити його на межі 15 років. На думку Павла Кулинич: “Всіх заганяти в 15 років – це неправильно. Слід передбачити винятки. Саме життя до цього підштовхує, бо ситуації бувають різними”.

У Держземагентстві прагнуть, аби законопроект “Про обіг земель сільськогосподарського призначення” мав не лише економічне, але й соціальне спрямування.

Саме тому, згідно з його положеннями, орендарі мають забезпечити сільське населення робочими місцями та стабільним заробітком. При цьому до уваги мають братися площі орендованих земель, регіональні особливості сільгоспвиробництва та система розселення.

У таких випадках кажуть – намір хороший, але не здійснений. Річ у тому, що сільгоспвиробництво, яке вибудовується на ринкових засадах, саме визначає кількість найманих працівників. До того ж ферми сімейного типу часто взагалі їх не потребують або винаймають лише у певні сезони. Такої думки, зокрема, президент Асоціації фермерів та приватних земельників України Микола Миркевич.

Учасники конференції гостро виступили проти й такої новації законопроекту, як внесення доповнень до Земельного кодексу України, за якими Державний земельний банк має одержати статус суб'єкта права власності щодо земель, переданих Кабінетом Міністрів до його статутного капіталу та придбаних у громадян та юридичних осіб. Тобто, передані до статутного капіталу державні землі перестають бути державними: вони фактично перетворюються на приватну власність банку.

Щодо цього керівник приватно-орендного підприємства "Агровиробнича фірма "Злагода", що у Василівському районі Запорізької області, Катерина Васильєва сказала – якщо це станеться, то Державний земельний банк вийде за межі повноважень, окреслених законом "Про банки та банківську діяльність". Він буде не лише обслуговувати кошти фізичних та юри-

дичних осіб, надавати їм позики, а й займатися господарською діяльністю.

Президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України Роман Корінець впевнений, що слабкі місця законопроекту "Про обіг земель сільськогосподарського призначення" – не вина його розробників. Проблема полягає у відсутності довгострокової національної програми розвитку АПК, яка б визначила, кому держава надаватиме пріоритет – фермерським господарствам чи агрохолдингам. "Якби ми мали чітко окреслену позицію у цьому питанні, - сказав Роман Корінець, - ми мали б і такий самий чітко виписаний законопроект".

Під час конференції окреслилися два бачення можливого розвитку подій. Павло Кулинич висловився за подальше доопрацювання законопроекту "Про обіг земель сільськогосподарського призначення". Натомість Микола Миркевич висловився різкіше: "Якщо цей законопроект буде прийнятий, то фермери прийдуть до Верховної Ради і будуть її розхитувати".

Яка з цих позицій перемаже? Це хоч і не шекспірівське питання, але за своєю гостротою нічим йому не поступається і тому потребує якнайскорішого вирішення.

Максим НАЗАРЕНКО,

Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

24 вересня 2013 р.

На Дніпропетровщині влада встановила діалог із громадськістю

Якби учасники земельної реформи в повному обсязі володіли інформацією про її цілі та завдання, вона б здійснювалася набагато швидше, ніж зараз. Ця думка пролунала під час прес-конференції, яка недавно відбулася в Києві.

Тема прес-конференції була сформульована оптимістично, але не без іронії: “Земельна реформа без проблем?!” . Саме так: із знаками запитання та оклику. Її організатори зібрали журналістів, аби розповісти про підходи, які знайшли на Дніпропетровщині, щоб мінімізувати проблеми, котрі супроводжують реформування земельних відносин.

Підвищений інтерес столичної преси до Дніпропетровщини не випадковий. Цей край завжди славився не лише своєю металургійною промисловістю, важким машинобудуванням, але й розвиненим агропромисловим комплексом. І багато з того, що апробувалося в цьому регіоні, згодом пропонувалося всій країні для наслідування.

Схоже, що подібна ситуація складається й цього разу. Справа в тому, що з початку цього року Дніпропетровщина взялася за реалізацію амбіційного проекту щодо впровадження земельної реформи в окремо взятій області. І весь цей час успішно втілювала його в життя.

Це не означає, що вся область лише те й робила, що втілювала згадуваний проект. У перших лавах виступала громадська організація з довгою назвою – “Громадянська платформа впровадження земельної реформи у Дніпропетровській області”. Частіше її називають просто – “Громадянська платформа”.

“Громадянська платформа” займалася вирішенням багатьох і, що дуже важливо, - серйозних питань у рамках двох проектів. Перший з них називався “Земельна реформа без проблем” і був покликаний провести інвентаризацію проблем у земельній сфері та визначити шляхи їх розв’язання на трьох рівнях: місцевому (районному), обласному та національному. Проект реалізовувався за підтримки Міжнародного фонду “Відродження”, Дніпропетровської обласної ради та Асоціації місцевого самоврядування.

У рамках цього проекту “Громадянська платформа” вивчала ставлення сільських жителів області

до земельної реформи, виявляла та, за можливостю, вирішувала ті проблеми, з якими вони стикаються.

З цією метою були визначені 5 пілотних районів із 22 в області. Серед них виявився Криничанський, Покровський, Петриківський, Дніпропетровський та Криворізький. Саме тут “Громадянська платформа” й розгорнула свою основну діяльність з відпрацювання механізмів спільного вирішення громадськістю та владою проблем у сфері земельних відносин. Для цього в районах створювалися експертні групи, які обговорювали чинні проблеми та напрацьовували шляхи їх розв’язання. Також було проведено соціологічне опитування. Отримані 500 анкет стали для спеціалістів предметом особливого вивчення.

У рамках другого проекту “Громадянська платформа” надавала юридичні послуги сільському населенню у земельних питаннях, проводила групові та індивідуальні консультації для сільських мешканців, інформувала їх про особливості земельного законодавства, про порядок державної реєстрації земельних ділянок тощо. Ця робота здійснювалася в рамках проекту “Надання первинних та вторинних юридичних послуг сільському населенню та власникам особистих селянських та фермерських господарств області стосовно прав власності на землю в Дніпропетровській області”, який підтримав Проект USAID “Агроінвест”.

Особисті зустрічі підкріплювалися дистанційним контактуванням. З цією метою при “Громадянській платформі” було відкрито “гарячу лінію”. Часом вона справді ставала гарячою, оскільки бажаючих додзвонитися до неї та отримати від юристів консультацію із земельних питань було чимало.

Юрист “Громадянської платформи” Лариса Василенко пояснила, що надання юридичних послуг було дуже своєчасним. Річ у тому, що на початку нинішнього року вітчизняне земельне законодавство зазнало значних змін. І було дуже важливо донести їх до сільських жителів, оскільки вони їх

стосувалися напругу.

Попит на юридичні послуги був таким високим, що до роботи довелося залучати студентів юридичних вузів. У даному випадку спрацював бартер – сільські мешканці отримали від них необхідні послуги, а студенти набули значного досвіду роботи, який, звісно, стане їм у пригоді в майбутньому.

Щоправда, призналася керівник проекту Олена Васильєва, “студентське” ноу-хау виявилось вимушеним. У Дніпропетровській області відчувається гостра нестача практикуючих юристів-земельників. Тепер є всі підстави вважати, що “Громадянська платформа” долучилася до вирішення цього кадрового питання.

“Громадянська платформа” не лише прагнула допомогти селянам вирішувати наявні юридичні питання, але й поєднати зусилля громадськості та влади й спрямувати їх на розв’язання земельних проблем.

Цей напрямок у роботі “Громадянської платформи” перший заступник голови Дніпропетровської обласної ради Анатолій Адамський вважає чи не найважливішим. Він переконаний, що будь-яка реформа повинна розпочинатися з діалогу влади з населенням, а земельна, яка по праву вважається найскладнішою серед інших реформ, – тим паче.

За словами Анатолія Адамського, завдяки проекту “Земельна реформа без проблем” та його реалізатору “Громадянській платформі” вдалося класифікувати наявні в земельній сфері проблеми. За розв’язання менш складних взялися районні органи влади, до більш складних підключилася область, та виявилися й такі проблеми, увагу на яких зосередить Київ.

Анатолій Адамський не виключає, що з часом досвід роботи проекту “Земельна реформа без проблем” буде перенесений на всю область. Адже він дозволяє ці проблеми вирішувати.

Мрія Анатолія Адамського – перенести досвід роботи “Громадянської платформи”, яка зуміла згуртувати навколо себе не лише причіпників, але й

опонентів земельної реформи (бо ж чути треба всіх!) на всю Україну. І стало зрозуміло, що вкотре Дніпропетровська область продемонструвала, як можна вирішувати непрості питання задля того, щоб спростити життя.

Анатолій Адамський переконаний, що це не якийсь прожект. Важливий сам по собі не лише досвід роботи “Громадянської платформи”, але і її напрацювання, зокрема, викладені в брошурі “Інструментарій та механізми спільного розв’язання громадськістю та владою проблем у сфері земельних відносин”. Її поява також стала результатом роботи проекту “Земельна реформа без проблем”. Пропоновані підходи могли б зацікавити багатьох спеціалістів із земельних питань з інших областей.

Ідею повторення досвіду роботи “Громадянської платформи” підтримав головний юридичний радник Проекту USAID “АгроІнвест” Павло Кулинич. Проекту, який спільно з громадською організацією “Український освітній центр реформ” з кінця попереднього року реалізує широкомасштабну інформаційну кампанію “Моя земля – моє право”.

В ексклюзивному інтерв’ю Павло Кулинич сказав: “Така робота є дуже перспективною. Вона дозволяє донести до людей потрібну їм інформацію. Я переконаний, що подібні проекти слід впроваджувати і в інших регіонах, бо там селяни також стикаються із земельними питаннями і багато з них не знають, як їх вирішувати”.

На питання “чи вдасться знайти достатню кількість донорів для таких проектів?” Павло Кулинич відповів: “Я не думаю, що для цього потрібні великі кошти. І, як показує практика, хороші ідеї знаходять таких само хороших донорів”.

Михайло ВЕРНИГОРА,

Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

25 вересня 2013 р.

Рецепт успіху сільського кооперативу, або як спільною працею можна не лише врятувати село, а й вийти на міжнародний рівень

В Україні діє близько тисячі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Один із них успішно працює в Кременецькому районі Тернопільської області. Його назва – “Лосятинське молочне джерело”.

Досвідом кооперативу ділиться його керівник Микола НОВОСАД.

- Назва кооперативу походить від назви нашого села – Лосятин. Звідси й наша відповідальність: ми не можемо працювати погано, бо це негативно позначиться на репутації села і наших односельців.

Це не просто слова. У селі розвинена соціальна відповідальність, а отже, і взаємна допомога. Люди завжди приходять на поміч один одному. А це і є однією з передумов створення кооперативу.

- Це не єдина причина, яка вас згуртувала?

- Так, насправді причин було набагато більше. Одна з них мала економічний характер. Певний час з нашої місцевості люди активно виїздили на заробітки. Хто їхав в закордоння, хто до інших областей. Люди шукали роботу на стороні замість того, аби створювати робочі місця вдома.

До певної міри ми подали приклад, як можна діяти за умов, що склалися - 7 вересня 2009 року об'єдналися в кооператив. Відтак, і собі даємо раду, і інших забезпечуємо роботою.

Спочатку до створення кооперативу була залучена невелика ініціативна група, а на сьогодні вже згуртували 186 родин. Для нашого села це дуже багато, бо в Лосятині загалом мешкає лишень близько тисячі людей. Це якщо рахувати дорослих, малечу і людей похилого віку.

- З чого ви починали свою діяльність?

- З молочного напрямку. Багато хто з селян тримає

корів, але не кожен здатен продавати молоко в місті. Туди ще доїхати треба.

Тому в селах організували кооперативний збір молока. Воно так і називається – збірне. Але те молоко не завжди буває якісним: до нього можна і водички додати. Та що я вам кажу, ви і самі знаєте, як усе це робиться...

До таких дій селян підштовхують закупівельні ціни на молоко. Зазвичай, закупівельники встановлюють на нього копійчані ціни і на тому наживаються. Хоча насправді закупівельні ціни мають бути набагато вищими.

Ми вирішили змінити ситуацію і тому перебрали на себе збір та охолодження молока, а також налагодили належну систему контролю за його якістю. Пішли на співпрацю з місцевим молокопереробним підприємством і увесь цей час перебуваємо у партнерстві з ним.

Маю сказати, що нам пішли назустріч. З обласного бюджету на закупівлю обладнання для охолодження молока і для лабораторії, яка визначає його якість, нам виділили 100 тис. грн. Для нас це великі гроші.

Перший успіх додав надій. Деякі з них ми теж успішно реалізували. Наприклад, отримали грант від благодійної організації “Добробут громад”. За його кошти було закуплено 20 нетелів, 10 свиноматок, насіння картоплі та зернових. На реалізацію цього проекту районна влада надала співфінансування у розмірі 50 тис. грн. На ці кошти придбали мінітрактор.

Так і розпочиналася наша робота.

- Чим ви ще займаєтеся?

- Вирощуємо полуницю. До нас уже приїздять переймати досвід.

Реалізовувати полуничний напрямок нам допомагають італійські та французькі спеціалісти проекту "Розвиток полуничних кооперативів в Україні". Він здійснюється за сприяння благодійної організації "Добробут громад" та компанії "Данон".

Ми мали серйозних конкурентів. На участь у цьому пілотному проекті претендували три області – Тернопільська, Львівська та Івано-Франківська, однак перемогла наша громада. Закордонні фахівці постійно консультують нас, як вирощувати ягоди, як захистити рослини, виростити більше продукції і до того ж продукції високої якості.

На якості продукції я наголошую особливо. Річ у тому, що ми постачаємо нашу полуницю відомій на весь світ французькій компанії "Данон", яка займається виробництвом молочних продуктів, в тому числі, й йогуртів. Вона висуває високі вимоги до якості наших ягід. Тож ми суворо дотримуємося всіх технологій.

- Чому ви взялися за вирощування полуниці? Адже за нею важко доглядати, її збір потребує ручної праці.

- Наше село працелюбне. Понад 50 років воно вирощує полуницю, тож маємо досвід роботи з нею. Але ми відчули необхідність удосконалення технологій. Майже 2 роки збирали відповідну інформацію. До нас приїздили провідні спеціалісти з Італії та Франції. Вони брали проби ґрунтів. За їх словами, наші землі найбільше підходять для вирощування полуниці садової. Тому що маємо і потрібні рельєфи, і вологи вистачає.

За цей час ми збагатилися сучасним технічним та технологічним спорядженням. Зокрема, купили термоавтомобіль, який оснащений холодильним обладнанням. За допомогою співфінансування Проекту USAID "АгроІнвест" закупили охолоджувальну камеру, яка вже введена в експлуатацію і дає можливість зберігати полуницю перед її відправкою покупцям.

- В яких обсягах ви виробляєте свою продукцію?

- З кожним роком обсяги молока падають. Порівняно з тим, що ми мали кілька років тому, вони скоротилися десь на третину. Люди пускають худобу під ніж, оскільки тримати її в домашніх умовах стало не вигідно. І, звісно, це негативно впливає на результати нашої роботи.

Подібне спостерігається і в інших селах. Це свідчить

про недосконалість державної політики в тваринницькій галузі. Якщо ми хочемо підштовхнути селян до того, аби вони збільшували поголів'я корів, їх треба чимось заохотити. Мають бути не лише податкові преференції. Бажано також подумати про те, де тварини випасатимуться, чим їх можна годувати взимку. А то всі землі переорані, а ціна на корми така, що до них уже навіть не доступитися.

З полуницею складається краще. Це перший рік, як ми її збирали. З одного гектара в середньому мали 15 тонн ягід. Це прогнозований врожай, який ми змогли виростити і вчасно зібрати.

Загалом під полуницю відведено 20 гектарів. Це площа паїв членів кооперативу. В наших планах збільшити її до 30 гектарів. Зараз проговорюється можливість залучити до вирощування полуниці домогосподарства. Ми готові надавати їм відповідні технології, елітні саджанці, необхідні знання, інформацію про ринок збуту цієї продукції.

- Що тепер будете робити з молочним напрямком?

- Ми його не закидаємо, навпаки, будемо розвивати. Все одно ситуація в тваринницькій галузі покращиться. Я в це вірю, бо село не житиме без корів.

- Яка проблема дошкуляє вам найбільше?

- Найбільша проблема полягає в тому, що податкова не визнає кооператив неприбутковою організацією. Наша позиція – треба діяти винятково в межах законодавства. Якщо законодавство визнає, що кооперативи мають бути неприбутковими, значить, їм треба надавати цей статус. А зараз в законі одне, а насправді – інше.

- Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – це перспективна справа?

- Так, перспективна, але цю роботу треба налагоджувати. Нею треба займатися постійно і, в першу чергу, - на державному рівні. Українське село занепадає. Воно дуже важко пристосовується до ринкових умов. Високий рівень безробіття, відсутність доріг, нестача бібліотек, лікарень, а тепер ще й шкіл – усе це про наше сучасне село.

Обслуговуючим кооперативам самотужки не вдасться поліпшити ситуацію на селі, але їх внесок у цю справу може виявитися значним. Це треба розуміти і з цим слід рахуватися.

Думки експертів**Владислав КАРПЕНКО, спеціаліст з розвитку організацій виробників Проекту USAID “АгроІнвест”:**

- Значною мірою кількість сільських обслуговуючих кооперативів залежить від наявності обласних програм, спрямованих на їх підтримку. Наприклад, якщо у Вінницькій області така програма діє протягом майже 5 років, то тут створено багато молочарських кооперативів. Є хороші програми в Житомирській, Рівненській та в інших областях.

Особливо багато кооперативів там, де працюють або працювали проекти технічної допомоги.

“АгроІнвест” у сфері розвитку кооперативів діє у двох напрямках. Перший – це інформаційно-консультаційна підтримка і сприяння вдосконаленню законодавчого середовища, що регулює діяльність кооперативів. Уже ухвалено новий закон, затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства примірні статuti, розроблені правила внутрішньогосподарської діяльності, методичні рекомендації з бухгалтерського обліку. Зараз ми працюємо над покращенням ситуації з оподаткуванням кооперативів.

Другий напрям стосується грантової підтримки. Ця програма діє вже протягом року. На сьогодні нею підтримано 13 кооперативів.

Допомога “АгроІнвесту” спрямовується на впровадження проектів підтримки розвитку діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сфері післявиробничої обробки, зберігання та збуту продукції. В Україні виробляється дуже багато сільськогосподарської продукції, але що далі з нею робити, малі сільгоспвиробники не знають. Саме тому вони продають її з поля за безцінь.

Малі сільгоспвиробники не мають можливостей відсортувати продукцію, очистити її, розфасувати, зберегти для того, аби отримати додану вартість, яка часто перевищує первісну ціну у 2-3 рази. Поодинокі організувати надання відповідних послуг вони не можуть. Для цього треба мати чимало коштів, обладнання, необхідні потужності. І саме тому ми спрямовуємо малих сільгоспвиробників на об'єднання в кооперативи.

Наталія ІЛЬІНА, експерт з питань агрофінансування Проекту USAID “АгроІнвест”:

- Якщо виникає потреба в кредитних ресурсах, то кооперативам є сенс звернути увагу на такі фінансові заклади, як кредитні спілки. Вони охоче працюють з дрібними сільгоспвиробниками, які, по суті, складають основу членства кооперативів.

Ми допомагаємо кредитним спілкам розробляти кредитні продукти, які максимально враховують особливості того чи іншого виду виробництва. І один із таких кредитних продуктів – це вирощування полуниці у відкритому ґрунті. Він містить розрахунки, коли людині слід брати кредит, які у нього мають бути умови, щоб розпочати цей бізнес і, відповідно, яка сума коштів йому необхідна, щоб чи то купити саджанці, чи встановити крапельне зрошення, чи придбати необхідну техніку, підвести воду тощо.

Продукт розроблений з таким розрахунком, що, за бажання, сільгоспвиробник може почати повертати основну суму кредиту після того, як отримає перший врожай.

Цей кредитний продукт ми розробили з використанням досвіду кооперативу “Лосятинське молочне джерело”. Ми дуже вдячні йому за співпрацю.

Але це лише один приклад. Кредитні спілки продовжують цю роботу, і пропозиції кредитних продуктів для малих і середніх сільгоспвиробників постійно розширюються. Тому рекомендуємо і членам кооперативів, і іншим сільгоспвиробникам звертатися до кредитних спілок. Кредитні спілки, які серйозно працюють у напрямі кредитування села, а таких на сьогодні близько 60 по всій Україні, можуть надати не лише кредит, а й консультацію щодо того, на що краще використати гроші, якій технології надати перевагу. На нашу думку, саме за такою співпрацею двох гілок кооперації – кредитної та сільськогосподарської обслуговуючої – майбутнє.

Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,**Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань**

30 вересня 2013 р,

АгроІнвест у ЗМІ

- [!\[\]\(5ba1bc70d78f05c00988641e5e513c62_img.jpg\) "Зеленые рынки" анализируют поэтапно](#)
- [!\[\]\(0d3dd579ab24f8020cd6c2659f3acb8c_img.jpg\) "Зелені" ринки нагодують українців свіжою продукцією](#)
- [!\[\]\(77aacc67724f470ed5556217e9f1530a_img.jpg\) Чому третина власників паїв досі не бачила своєї землі? \(соціологія\)](#)
- [!\[\]\(2f0a16d48331670e3ba1ef62cc117e02_img.jpg\) Яким має бути законодавство про кредитну кооперацію в Україні?](#)
- [!\[\]\(f54e37e084c1f0536e5af6fd7937c2e4_img.jpg\) Журналістів запрошують на прес-тур у Городищенський район](#)
- [!\[\]\(c79dc11ec47786281cf0341daa788e56_img.jpg\) 10 вересня – прес-тур "Відродження сільської кредитної кооперації та її вплив на розвиток сільських територій"](#)
- [!\[\]\(2885ad2320ca6eb1939dd6e8224cc8ff_img.jpg\) Питання кредитної кооперації в Україні обговорили у Києві](#)
- [!\[\]\(46548f7dd8dafcf957204af40cb5a5e9_img.jpg\) Зеленые рынки станут эффективным каналом сбыта фермерской продукции](#)
- [!\[\]\(ec4acd0ce24fbb176c4f4771f0464e7d_img.jpg\) Прес-конференція: "Яким має бути законодавство про кредитну кооперацію в Україні, аби кредитні спілки змогли реалізувати свій потенціал щодо підтримки розвитку малого та середнього сільгоспвиробника?"](#)
- [!\[\]\(4ce2a8c87630e3ddca83f3174d394e2b_img.jpg\) 07 вересня 2013 р. у центрі Києва - на Контрактовій площі, в рамках Органічного тижня в Україні, відбудеться Всеукраїнський ярмарок органічних продуктів](#)
- [!\[\]\(f6c058c5467bd6b37feb8d13d813aca6_img.jpg\) "Зелені" ринки нагодують українців свіжою продукцією](#)
- [!\[\]\(5ffb40c66799c3745a0d9f05fa030464_img.jpg\) Советники готовы к активной работе](#)
- [!\[\]\(4750d3e3796ad2ac4856380e164984ef_img.jpg\) II етап розробки попереднього ТЕО Нацпроекту "Зелені ринки" завершено](#)
- [!\[\]\(6bba4842127189b0de928f489ff17097_img.jpg\) ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК – ТЕМА СЕМІНАРУ У ЛУЦЬКУ](#)
- [!\[\]\(3fe81aabfd3161cd2c10b4018c132a7e_img.jpg\) Каховський ЦВЮП влаштував консультацію під відкритим небом](#)
- [!\[\]\(782e8f41f079917c411f49460717e4c5_img.jpg\) Моя земля - моє право, радіо №18](#)
- [!\[\]\(f4553e5cd639c047a893178f49f97d00_img.jpg\) В Николаеве запланирован семинар по вопросам государственной регистрации прав на недвижимое имущество](#)
- [!\[\]\(e10a14cf0ff7b954c1a8209f717728e2_img.jpg\) Юридична допомога сільському населенню: як отримати безкоштовну консультацію з земельних питань](#)
- [!\[\]\(894f8a7a72f5e3ef013f3ae42eb2cbce_img.jpg\) В г. Луцке состоялся семинар по вопросам государственной регистрации прав на недвижимое имущество](#)
- [!\[\]\(414f632cb9bf829bf2276995fa430ac4_img.jpg\) КС "Вигода" та проект АгроІнвест в телевіпуску каналу "Ера" \(відео\)](#)
- [!\[\]\(7b30404493d2548352a351a3deb6d6ea_img.jpg\) Семінар у Луцьку](#)
- [!\[\]\(fe477c20138196bf923f028ecfe9af52_img.jpg\) Проект "Зелені ринки" дасть змогу дрібним і середнім товаровиробникам вийти на експорт](#)
- [!\[\]\(ccf4715ed115a7788f10a82e51524b6b_img.jpg\) Реєстрація прав на нерухоме майно стає комфортною для людей](#)
- [!\[\]\(b04af1db4d75d6215c2e762d448341f1_img.jpg\) Ресурсний центр по правам на землю проведе серію семінарів](#)
- [!\[\]\(d7cd359340b07793fb9082b112ffb161_img.jpg\) Урядовий портал: Нацпроект "Зелені ринки" посилить експорт сільськогосподарської продукції](#)

- [!\[\]\(6841ca9b0e023296428e7c9e683b9367_img.jpg\) Особенности кредитования нынешнего года](#)
- [!\[\]\(e258e347e7683f87061f627f84598eb5_img.jpg\) На Дніпропетровщині влада встановила діалог із громадськістю](#)
- [!\[\]\(1233990ad3f0b7475c568d7bf16af31f_img.jpg\) Круглый стол "Перспективы арендного землепользования в АПК"](#)
- [!\[\]\(18570b67a4686b081406cd3de636c1c3_img.jpg\) "Таврійські горизонти: привабливість, співпраця, інвестиції, економічний розвиток"](#)
- [!\[\]\(411af059a517db12f1097bc63c4fbe36_img.jpg\) Науково-практична конференція "Сільськогосподарське дорадництва: проблеми, стратегія та шляхи розвитку"](#)
- [!\[\]\(ed2b7fb1e3bd6514676d2ab3c70d5776_img.jpg\) У Кіровограді обговорять аспекти інвестицій в аграрний сектор](#)
- [!\[\]\(63f22f364560f085b88206f094473649_img.jpg\) Земельна законотворчість набуває шекспірівських пристрастей](#)
- [!\[\]\(1167d0d640d4660b041f4c30896eb62c_img.jpg\) З ухваленням нового закону узгоджувати земельпорядну документацію буде простіше](#)
- [!\[\]\(e32ea7ee1d8d316e68314dd7b0885d06_img.jpg\) Особливості кредитування 2013 року](#)
- [!\[\]\(5fb1f24875e954b62806996a167f04fe_img.jpg\) Фільм по сільськогосподарській обслуговуючій кооперації](#)
- [!\[\]\(0086bf642f401643513fe1a1251873a5_img.jpg\) Презентації на виставці "Фермер України-2013"](#)
- [!\[\]\(4dcc71cec3ea08e94fd945b9c1c7e90b_img.jpg\) У ЦЕНТРИ УВАГИ - ОБІГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ](#)
- [!\[\]\(2b1d69386a6edb44816277545cd6b85f_img.jpg\) З октября в Кировограде состоится ELISAVETGRAD INVESTMENT DAY - 2013](#)
- [!\[\]\(7398a6e6517c1c70369e9b41e0faa04f_img.jpg\) "Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо розпорядження землями"](#)
- [!\[\]\(b8a1aa136b4b7f9adf95b51b6a188633_img.jpg\) Голова Верховної Ради підписав Закон](#)
- [!\[\]\(3389610d51787bef082c2c5fa7b771b1_img.jpg\) Более 490 человек прошли обучение по работе с государственным реестром прав на недвижимое имущество](#)
- [!\[\]\(ed0c1c345f68b5466d78c392f4872360_img.jpg\) Новий порядок державної реєстрації земельних ділянок, що набув чинності з 1 січня поточного року, розглядали під час практичного семінару](#)
- [!\[\]\(a20afda83a875fed17fe0a6ad97246f8_img.jpg\) Кредитні спілки готові кредитувати агровиробників \(ВІДЕО\)](#)
- [!\[\]\(d0d467b9ec9223dea73f4e3b6b0a4542_img.jpg\) У жовтні у Києві відбудеться IV Український зерновий конгрес](#)
- [!\[\]\(b4aac84962516e28563851a7e077892e_img.jpg\) Презентовано механізм, який допоможе громадськості та владі налагодити спільну взаємодію у вирішенні земельних питань](#)
- [!\[\]\(2c0c91021f4737a82a364d0c805a9739_img.jpg\) Молочне перезавантаження](#)
- [!\[\]\(237c729811fa0070c54a074c5705c583_img.jpg\) Презентація механізму вирішення земельних питань, розробленого за участю МЦПД](#)
- [!\[\]\(37853a9e458a8909ff4fb07b8cac850d_img.jpg\) Кредитні спілки ініціюють законодавчі зміни щодо можливості працювати безпосередньо з фермерськими господарствами](#)
- [!\[\]\(7d122d9015c3b40dc36b82d5cc375418_img.jpg\) Засідання Комітету підприємців АПК](#)

- [!\[\]\(9063468a59e93f469b71000ac5796bc3_img.jpg\) 3 октября в Кировограде состоится ELISAVETGRAD INVESTMENT DAY](#)
- [!\[\]\(1db6320223680ab4bd04b0d269ab6c8a_img.jpg\) Анонс на 18 сентября](#)
- [!\[\]\(cd69309a3e813d8c682e56d54a0f4a01_img.jpg\) Відродження сільської кредитної кооперації та її вплив на розвиток сільських територій](#)
- [!\[\]\(10da5836d64f6bfda0e81f64eb06c09d_img.jpg\) 16 вересня 2013 року відбудеться семінар з питань державної реєстрації земельних ділянок та прав на них](#)
- [!\[\]\(64ffe1f7747b0ebf9d3de05413a827ba_img.jpg\) Модернізацію оптового ринку живої худоби на Жашківщині розпочнуть наступного року](#)
- [!\[\]\(48ca033094687ae35179967b129920cd_img.jpg\) Прес-тур на тему: "Відродження сільської кредитної кооперації та її вплив на розвиток сільських територій"](#)
- [!\[\]\(62aee36f74ae3183ab09e8d3ffe50364_img.jpg\) Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень – тема семінару у Миколаєві](#)
- [!\[\]\(751c9e446f61c8f82144499002de1a38_img.jpg\) Неудовлетворенный спрос на финансирование в агросекторе ежегодно превышает 7 млрд долларов - эксперт](#)
- [!\[\]\(eb803b8fdde7500bcf82afed11b47c67_img.jpg\) Практичний посібник "СОК: початок шляху"](#)
- [!\[\]\(68bdb588ed455981d68a9611d6b4c3a0_img.jpg\) Аграриям ежегодно не хватает более \\$7 млрд — эксперт](#)
- [!\[\]\(3c943ceda096d8eb5042402eb8fea037_img.jpg\) Кредитні спілки хочуть працювати з юридичними особами](#)
- [!\[\]\(a7ef25a34fc069aa24226716130df97b_img.jpg\) "Жива планета" разом з Федерацією органічного руху України традиційно провели на Контрактовій площі в м. Києві П'ятий Всеукраїнській ярмарок органічних продуктів](#)
- [!\[\]\(0c2fef1252cb93144161962c1e10ae73_img.jpg\) Всеукраїнський ярмарок органічних продуктів](#)
- [!\[\]\(93e10fc6375608329ec83034525df85e_img.jpg\) Семінар із земельних питань - "АгроІнвест"](#)
- [!\[\]\(14d7ba12c2282a47491897a7172cf4c5_img.jpg\) У Херсоні відбувся семінар "Актуальні проблеми використання земель сільськогосподарського призначення: правовий ракурс".](#)
- [!\[\]\(7890d3689f99cab62e6ce45ce21117c5_img.jpg\) На Контрактовій площі відбувся Ярмарок органічних продуктів](#)
- [!\[\]\(294c0b8fdd6763b24170667df7190f29_img.jpg\) Прес-тур "Відродження сільської кредитної кооперації", Черкаська область](#)
- [!\[\]\(198a53f9cd7fe2bbcd53de12f8985b41_img.jpg\) Семінар "Державне регулювання встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок та територій в Східній Німеччині"](#)
- [!\[\]\(abbfdd98fed26880fac922326f84b4b1_img.jpg\) Створення і розвиток Ресурсного центру та Веб-порталу з прав на землю](#)
- [!\[\]\(c5819fec1e73ab2a9ff6b227cde3ca25_img.jpg\) Узгоджено план співробітництва з Проектом USAID АгроІнвест](#)
- [!\[\]\(3a7bd936ba767bbf0dda46eb6a6816ff_img.jpg\) Ярмарок органічних продуктів](#)
- [!\[\]\(0526ad6b6f11e556af06c32054ac4f37_img.jpg\) Дніпропетровщина презентувала своє ноу-хау у вирішенні проблем земельної галузі](#)
- [!\[\]\(eb5fa6df0d7f0d779c08a5efd4619565_img.jpg\) Одна з тенденцій розвитку кредитних спілок — кредитування фермерів і сільгоспвиробників](#)
- [!\[\]\(5533b0d72381070f5e874d2f5991a238_img.jpg\) Відеорепортаж з прес-конференції на тему "Яким має бути законодавство про кредитну кооперацію в Україні?"](#)
- [!\[\]\(7bf334942f9ccfc3ef0025956a5e98c4_img.jpg\) Незадоволений попит на фінансування в агросекторі щороку перевищує \\$7 млрд - експерт](#)

- [!\[\]\(c8dce68b26731c7aa5915072fc9d68dd_img.jpg\) Регистрация прав на недвижимость становится комфортной для людей](#)
- [!\[\]\(76b3245de86167eba9fcdc9cc9f32aa4_img.jpg\) Марія Сюма та Наталія Ільїна у в ефірі радіо "Ера" \(аудіо\)](#)
- [!\[\]\(13db7587f50867332e5bedc6a161739d_img.jpg\) Нацпроект "Зелені ринки" розвине логістику АПК](#)
- [!\[\]\(7be5ea91065783fbb69e41ba5d9680f7_img.jpg\) "Зелені ринки" посилять експортні можливості вітчизняного АПК - експерт](#)
- [!\[\]\(20b6116a35a537c491fe1e2cc04e020e_img.jpg\) "Зелені ринки" можуть залучити 4 млрд грн приватних інвестицій - експерт](#)
- [!\[\]\(9e6cd34ccb2e621bcc854e8b124ba455_img.jpg\) Реєстрація прав стає комфортною](#)
- [!\[\]\(bb119fe28602f6188164a7a98762f831_img.jpg\) ПредТЕО українського нацпроекта "Зеленые рынки" будет разработан за гранты Проекта USAID Агроинвест](#)
- [!\[\]\(49aeb3a66f7dc15e36983c42e0317aa1_img.jpg\) Підготовка телепередачі "Співпраця кредитних спілок з фермерами"](#)
- [!\[\]\(a7a27f5e6940580e878a09505a95e3b7_img.jpg\) Зеленые рынки станут эффективным каналом сбыта фермерской продукции — эксперт](#)
- [!\[\]\(b724cffffa4f0175f208d25028a06541_img.jpg\) Експерт агроринка Николай Гриценко: Национальному проекту Украины "Зелёные рынки" – зелёный свет!..](#)
- [!\[\]\(bbb434a2c30ede4710cc1781d50b17e2_img.jpg\) Яку вигоду матимуть сільгоспвиробники від реалізації Національного проекту "Зелені ринки"?](#)
- [!\[\]\(e499851de9f0532e4eccd64e6fb062d2_img.jpg\) Рынки сельскохозяйственной продукции должны "позеленеть"](#)
- [!\[\]\(a31e896847642f3077baceeecc65febd_img.jpg\) Експерты прогнозируют обвал цен в Украине из-за закрытой россиянами границы](#)
- [!\[\]\(08a0d9425e57b7572d69c6634ec70f59_img.jpg\) Українці можуть готуватися до падіння цін на продукти](#)
- [!\[\]\(501269e36f33009e4bea0025d102fb15_img.jpg\) Проект USAID АгроІнвест провів навчальну поїздку для малих та середніх сільгоспвиробників](#)
- [!\[\]\(0fd2b1d4bb74cb524dfffb7715063674_img.jpg\) Из-за торговой войны с Россией цены на товары могут обвалиться на 30% - эксперты](#)
- [!\[\]\(313c14b3fd7f24ad8a3f583003c327dd_img.jpg\) Торговая война с Россией "подарит" украинцам дешевые продукты - эксперты](#)
- [!\[\]\(dc4bc4364cc578e48eefa63f99e5886c_img.jpg\) Ринки сільськогосподарської продукції мають позеленішати](#)
- [!\[\]\(49a22c4ea4aa28689bd904229d97f95d_img.jpg\) Якісна українська м'ясо-молочна продукція чи порожні прилавки? Або як прокласти шлях від базару до цивілізованого ринку і не втратити тваринництво](#)
- [!\[\]\(e84a7b924fc7d878281cd3adc0e8f61b_img.jpg\) Новый закон упростит земельные докуметации](#)
- [!\[\]\(b2603503560814b5dc8b326be5510d6c_img.jpg\) Земельну тяганину пропонують спростити](#)
- [!\[\]\(1693ef1569f3b74ebef379aa682cb27e_img.jpg\) Задача з багатьма невідомими](#)
- [!\[\]\(d5cce2ebaec06dad0abdda1c2a861964_img.jpg\) Набув чинності новий "земельний" закон. Узгоджувати документацію буде легше?](#)
- [!\[\]\(416fac2af83ca6b4efe2d7e6ff00fef0_img.jpg\) С принятием нового закона согласовывать землеустроительную документацию будет проще](#)
- [!\[\]\(ab7ff475ef3bbff758ab3b8c0e7763a0_img.jpg\) Процедуру получения прав на землю упростили, - эксперт](#)

Проект USAID АгроІнвест

Вул. Володимирська, 4,
м. Київ, 01001 Україна
Тел.: (+38044) 232-97-55
Факс: (+38044) 232-97-56

www.agroinvest.org.ua

Моя земля – моє право

У грудні 2012 р. Проект USAID Агро-Інвест спільно з Українським освітнім центром реформ (УОЦР) розпочав інформаційно-просвітницьку кампанію з питань права власності на землю "Моя земля – моє право".

Метою проведення інформаційно-просвітницької кампанії з питань права власності на землю є підвищення рівня обізнаності громадян – власників земельних ділянок про їхні земельні права, популяризація практики створення на місцях асоціацій дрібних землевласників, які сприятимуть захисту їх інтересів та посиленню позицій у переговорах з орендарями, просвіта громадян – дрібних землевласників – з метою формування в них спроможності приймати поінформовані рішення щодо купівлі-продажу земельних ділянок в умовах працюючого ринку сільськогосподарської землі, просвіта власників дрібних фермерських господарств з метою формування в них спроможності захистити свої господарства в умовах функціонуючого ринку землі (включно з просвітою з питань доступу до кредитів на придбання земельних ділянок та викупу на виплат; реструктуризації фермерських господарств тощо), роз'яснення цільовим аудиторіям змісту останніх законодавчих новацій, їх впливу на земельні права, ризики та можливості, що виникають у зв'язку з їх ухваленням, інформування всіх цільових категорій населення про наявних на місцях надавачів правової допомоги з надійною репутацією.

Зasadничим принципом проведення інформаційної кампанії є скоординоване як тематично, так і в часі поширення інформації в телевізійних і радіопрограмах, в радіо- і відеосюжетах, на засіданнях Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, через Інтернет, у друкованих інформаційних матеріалах, в ухвалі проведення прес-турів. Така часова і тематична єдність дозволяє досягти ефекту масованого інформаційного впливу.

Радіо- і телевізійні програми транслюються на загальнонаціональних каналах. Обласними державними телерадіокомпаніями будуть запропоновані змонтовані програми для ретрансляції. Всі випуски радіопрограм, телепрограм, ток-шоу на радіо, відео- і радіосюжети можна прослухати або переглянути на веб-каналі [YouTube](https://www.youtube.com).

Тематично узгоджені з радіо- і телевізійним продуктом інформаційні матеріали (коментарі, інформаційні повідомлення, інтерв'ю, аналітичні та роз'яснювальні матеріали) розміщуються на сайтах УОЦР, Проекту АгроІнвест та адресно поширюються серед журналістів, які спеціалізуються на висвітленні земельної тематики, та редакцій центральних та місцевих ЗМІ, що ведуть рубрики з питань реформування земельних відносин. Поширювані у такий спосіб інформаційні матеріали пропонуються редакторам місцевих ЗМІ для безоплатного пердруку та журналістам як фактаж в авторських публікаціях.

Проблеми, які виносяться для обговорення в ході проведення засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та прес-турів, споріднені з підготовленими інформаційними матеріалами, радіо- і телевізійним продуктом. Інформаційні матеріали, анонси радіо- і телевізійних програм, засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та останні новини про реалізацію програми "Моя земля – моє право" розміщуються на сайтах УОЦР і Проекту АгроІнвест.

Сторінка Національного прес-клубу у [Facebook](https://www.facebook.com)

У серпні було підготовлено:

Інформаційні матеріали для ЗМІ:

- [Особливості кредитування нинішнього року](#)
- [Земельна законотворчість набуває шекспірівських пристрастей](#)
- [На Дніпропетровщині влада встановила діалог із громадськістю](#)
- [Рецепт успіху сільського кооперативу](#)

Телепередача:

- [Поради власникам земельних паїв: як захистити свої інтереси при передачі земельного паю в оренду](#)

Радіопрограми:

- ["Якого реформування потребує ринок кредитної кооперації?"](#)
- ["Договір оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення"](#)

Випуск цього Вісника став можливим завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Зміст випуску є винятковою відповідальністю авторів та необов'язково відображає точку зору USAID або уряду США.